

Budapesti Corvinus Egyetem

Gazdaságtudományi Kar

Számítástudományi Tanszék

Hivatkozás kezelés számonkérés támogatása

Készítette: Mátrai Tibor

Gazdaságinformatikus

2021

Burka Dávid

Tartalom

Bevezetés	2
1. Projektéletriklus modellek	3
1.1 Vízesésmodell.....	3
1.2 Agilis életciklus modellek	7
2. Word plugin fejlesztés.....	11
2.1 Office Add-In	12
2.2 Architektúra	16
3. A projekt bemutatása.....	17
3.1 A megoldandó probléma	17
3.2 Automatizálási lehetőségek	18
3.3 Megoldás bemutatása	21
3.3.1 Követelmények	21
3.3.2 Tervezés	22
3.3.3 Implementálás	26
3.3.4 Tesztelés.....	30
3.3.5 Támogatás és tovább fejlesztés.....	32
3.4 Konklúzió	33
Összegzés	34
Irodalomjegyzék	35

Bevezetés

A dolgozat témája a Budapesti Corvinus Egyetem Gazdaságinformatikus BSc szakának hivatkozás kezelés számonkérésének a támogatása. Ez a dolgozat a Szakszeminárium 1 tárgy keretei közt valósul meg és a dolgozat javításának automatizálása lenne a támogatás. A javítás automatizálására az igény a tantárgy oktatóiban merült fel, akik számára a számonkérések javítása a dolgozat súlyához képest aránytalanul sok időt vett igénybe. A nehézséget a dolgozat szöveges felépítése okozta, ami ellenben képes volt a hallgatók gyakorlati tudását ellenőrizni, amire a felelet választós dolgozat nem képes. Mivel a szöveges felépítés jobban kiszolgálja a célt ezért ennek a dolgozatnak a támogatását kell megoldani.

A kutatás során a cél meghatározni, hogy a számonkérés automatizálása képes-e olyan hozzáadott értéket teremteni, amely szignifikáns mértékben megkönnyíti az oktatók munkáját. A cél elérése érdekében megvalósításra kerül egy támogató applikáció, melynek pontos követelményei az oktatókkal folytatott interjúk alapján kerülnek kialakításra.

A dolgozat első felében a készített megoldás során használható projekélelciklus modelleket fogom bemutatni, szó lesz lineáris és agilis módszertanokról. A következő részben elemzem a lehetséges szoftveres megoldásokat, bemutatom röviden a történelmüket, keletkezésüket és működésüket. Ezek után szó lesz az általam választott szoftver megoldás által alkalmazott keretrendszerekről és programozási nyelvekről.

Bemutatásra kerül az általam készített projekt, kifejtem hosszabban a felvetett problémát, majd a kutatásaim alapján elemzem a lehetséges megoldásokat és bemutatom a döntéseimhez vezető gondolatmenetet. Ezután részletesen ismertetem az általam kínált megoldást a vízesés modell fázisait követve. A projekt fázisokat követően szó lesz az applikáció jövőjéről: tovább fejlesztéséről és támogatásáról.

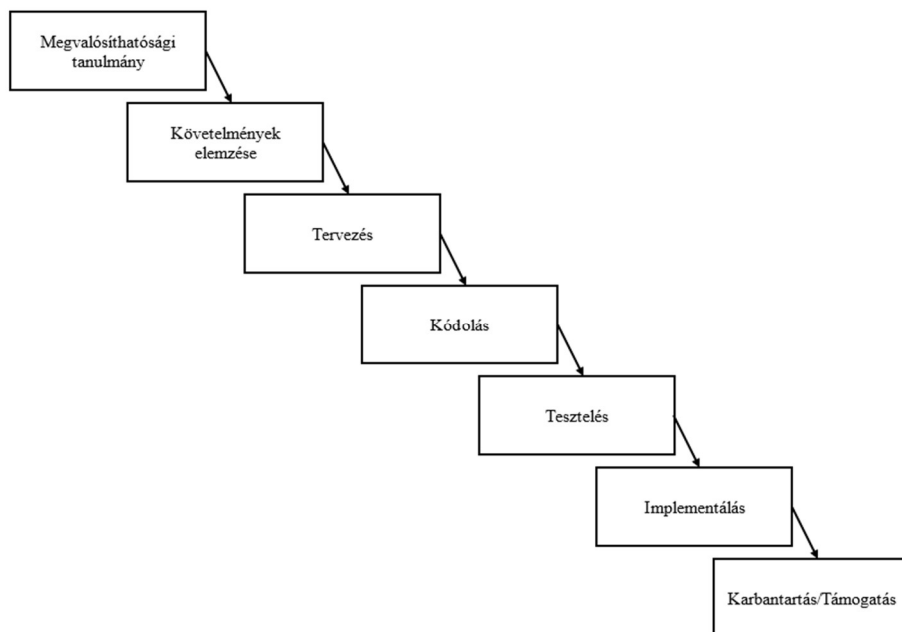
1. Projektélelciklus modellek

Ebben a fejezetben bemutatásra kerülnek az egyéni fejlesztés kapcsán felmerült projekt élelciklus modellek. Ezen modellek közül elsőként a vízesésmodell lesz ismertetve, mert a saját fejlesztés során az oktatók elfoglaltságából adódó kevés kommunikáció miatt ez a modell volt a legalkalmasabb a fejlesztés lebonyolítására. A szoftver támogatás szakaszában, a sok éves használat érdekében folyamatos fejlesztésre van szükség és ezeknek a fejlesztéseknek a lehető legjobb le kell fednie az oktatók igényeit, ezért erre az időszakra agilis élelciklus modellel kell tervezni. Ezért bemutatásra kerül az agilis élelciklus modellek közül az exteme programozás és a scrum. A kutató munka során a források a scrum modell találták a legnépszerűbbnek, azonban abban az esetben, ha egyszemélyes tovább fejlesztésre kerül sor az extrem programozás jobban megfelel a célnak.

1.1 Vízesésmodell

A vízesésmodell volt a tradicionális módja a kis és nagy informatikai projekteknek a kilencvenes évektől egészen a kétezer-tízes évekig (Dima - Maassen, 2018), a 2018-ban készült felmérés szerint a megkérdezett szakértők 32% még mindig ezt használta (Dima - Maassen, 2018). Ez a modell alapvetően 5 elemből áll, de némely forrás 6-ot, illetve 7-et említ, ezeket a lépéseket a következőkben fogom részletezni. Ezek a lépések akkor követik egymást, ha az előző már teljesen befejeződött, amennyiben egy korábbi lépésen szeretnénk módosítani akkor azon lépés után következő összes lépést újra el kell végezni (Stober – Hansmann, 2010).

Az 1-es ábrán a Chandra (2015) megfogalmazott 7 lépés látható a két plusz elem Stober és Hansmann (2010) által megfogalmazotthoz képest a megvalósíthatósági tanulmány és a tesztelés utáni implementáció. A következőkben viszont Stober és Hansmann 2010-es könyvében meghatározott öt fázis (Követelmények, Tervezés, Implementáció/Kódolás, Tesztelés, Támogatás) szerint fogok haladni és közben kitérek arra, hogy ők ezeket a plusz lépéseket mikor végzik el.

2. ábra vízesésmodell (forrás: Chandra, 2015)

1.1.1 Követelmények

Stober és Hansmann (2010) szerint a vízesésmodellel végrehajtott projektek első fázisának neve a követelmények. Ezt a fázist több részre bontják, első lépésként azonosítják a projekt résztvevőit és elemzik, hogy kinek mekkora a beleszólása a projektbe. Csak ezután kezdik el begyűjteni a résztvevők igényeit. Ez azért fontos, hogy pontosabb képet kapjanak a következő lépésen dolgozók hiszen, ha ebben a szakaszban rosszul fogalmazzuk meg a követelményeket az majd csak az utolsó lépéseknél fog kiderülni, és egy változtatást akkor bevezetni már nagyon költséges, erről majd a későbbiekben bővebben is lesz szó.

A résztvevők azonosítása után megkezdődik az igények felmérése, begyűjtése. Az igényekből egy elemzés során lesznek követelmények melyeket két fő csoportba sorolnak, a funkcionális és a nem funkcionális követelmények közé (Stober – Hansmann, 2010). Ezeket a követelményeket dokumentálják és adják tovább a következő fázisnak.

Chandra (2015) ezt a fajta követelmények fázist veszi ketté, első lépésként begyűjti a követelményeket, amely az 1. ábrán megvalósíthatási tanulmányként szerepel. Ebben a részben megnézi, hogy a begyűjtött követelmények közül melyik megvalósítható a rendelkezésre álló eszközökkel. Az 1. ábrán látható második lépésként pedig elemzi a követelmény listát és ez után pedig dokumentálja azokat.

1.1.2 Tervezés

A tervezés fázisban a tervező csapat egy részletes tervet készít az egész rendszerről és minden egyes komponensről. Ez olyan részletességgel történik, hogy ezeket a komponenseket a fejlesztők már rögtön kóddá tudják alakítani (Stober – Hansmann, 2010). Ennek a résznek az eredményét Chandra (2010) a kódolás alaprajzának nevezi. Több módszer is van ennek az „alaprajznak” az elkészítésére, Stober és Hansmann 2010-ben hármat említett.

Elsőként a Use Case-modellt, amely a dokumentált követelményeket bontja fel Use Case-ekre (használati esetekre) és ezek helyezi el egy táblázatban. A Use Case-ek lekódolásával készül el a program. A második módszer az úgynevezett Unified Modeling Language (UML), ami egy szabványos, általános célú modellező nyelv az objektumokat tudják jól ábrázolni az objektum orientált programozáshoz. A harmadik mód pedig folyamat ábra segítségével történik, ahol a követelmények alapján készül a folyamat ábra, amely tartalmazza a program által összes bejárható lépéseket (Stober – Hansmann, 2010). Chandra (2015) is ugyanezeket a modelleket sorolta fel.

1.1.3 Implementáció/kódolás

Az implementáció fázisban készül el a fejlesztők által a program kód (Chandra, 2015). Az előző fázisból megkapott modell segítségével a programozók megírják a tényleges szoftvert. Ebben a szakaszban derülnek ki a problémák, ha nem volt megfelelően elvégezve a tervezési szakasz. Amennyiben itt hibát találnak akkor vissza kell menni az előző szakaszba és újra kell tervezni a folyamatokat vagy használati eseteket. Ebben a szakaszban is zajlik már tesztelés, ezt fejlesztői vagy integrációs tesztnek nevezzük. Itt csak azt akarjuk biztosítani, hogy a tesztelő csapatnak nem lesznek alap problémái, és ők fókuszálhatnak az összetettebb tesztesetekre (Stober – Hansmann, 2010). Ha egy hibát csak a tesztelők találnak meg azt 10-15-ször annyiba kerül majd kijavítani, mint ha már a fejlesztő megtalálná (McConnel, 2004).

1.1.4 Tesztelés

Ez előbb említett integrációs teszt sikeres lefutása után kezdődik meg a teszt csapat általi tesztelés. Ennek a célja megtalálni az összes hibát az adott rendszerben a kiadás vagy átadás előtt (Stober – Hansmann, 2010). Ez egy lehetetlen feladat ezért a tesztelők általában addig tesztelnek amíg elérnek egy becsült százalékot a tesztesetek között vagy addig amíg a talált hibák az eltelt idő alatt egy ellaposodó tendenciát mutatnak (Stober – Hansmann, 2010).

A tesztelés szakaszának tartalmazni kell különböző teszt típusokat. Ezek a szoftver különböző elemeire koncentrálnak. Ezek a tesztek lehetnek: integrációs és funkcionális tesztek,

globalizáció ellenőrző teszt, fordítás ellenőrző teszt, rendszer ellenőrző teszt, teljesítmény teszt, elfogadási teszt (Stober – Hansmann, 2010).

A tesztelés sikeres elvégzése után átadják a kész szoftvert a megrendelőnek vagy piacra bocsájtják. Ezt a műveletet Chandra (2015) külön szakaszba sorolja implementáció néven mivel ekkor implementáljuk a szoftvert a megrendelő rendszerébe.

1.1.5 Támogatás és karbantartás

A támogatás fázis egyből elkezdődik amint átadják a szoftvert a megrendelőnek. A támogatás több szintű lehet, vannak esetek amikor csak hívás központon keresztül segítenek a felhasználónak. Komolyabb problémánál egy specialista segíthet a probléma megoldásában. A legkomolyabb esetben pedig a fejlesztők javítják ki a talált hibát a rendszerben (Stober – Hansmann, 2010). Az innen érkező hibák javítása akár 10-100-szorosa is lehet annak mintha már az implementációs fázisban megtalálták volna (McConnel, 2004).

1.1.6 A vízesés modell előnyei és hátrányai

A vízesésmodell legnagyobb előnye, hogy akkor a leghatékonyabb a projekt végrehajtása, ha az elején mindent megtervezünk és egy komplett befejezett követelmény listával dolgozhatunk (Stober – Hansmann, 2010). A vízesésmodellnek pedig ez a lényege, hogy addig nem állunk hozzá a tervezéshez ameddig a követelmények fázis nem teljes. A modell következő nagy előnye, hogy jól definiáltak a fázisok (Chandra, 2015), és ennek köszönhetően könnyen megmondható, hogy hol tart a projekt, és könnyen becsülhető a hátra lévő idő is feltéve, hogy nem lépnek fel hibák. Előnye továbbá, hogy a kódolási és implementációs fázis egyszerűen megvalósítható (Chandra, 2015), köszönhetően a korai részletes tervezésnek és annak, hogy a folyamat végrehajtása közben nem érkeznek új követelmények. A Stober és Hansmann (2010) féle követelmény gyűjtés során végzett résztvevő azonosításnak köszönhetően, Chandra (2015) felsorolja előnyként azt, hogy a projekt során jól ismerjük a vég felhasználókat és ez által személyre szabottabb végterméket adhatunk át.

A vízesésmodell fő hátránya, amit Chandra (2015), Dima és Maassen (2018), Stober és Hansmann (2010) is említ az a rugalmasság hiánya. Ez Stober és Hansmann (2010) által megfogalmazott szabályból is következik, mi szerint addig nem léphetünk a következő fázisba ameddig az előzőt teljesen el nem végeztük. Az ezzel a modellel végre hajtott projekteken nem lehet vagy nagyon költséges közben követelményt változtatni hiszen ebben az esetben előlről kell kezdeni a tervezési fázist. Nem tud visszajelzés érkezni a megrendelő felől

(Chandra, 2015), hiszen neki csak kétszer van betekintése a projektbe, a követelmény és az átadási fázisokban (Stober – Hansmann, 2010). A vízésésmodellt mára már primitívnek nevezik, de rövid egyszerű projektek elvégzésére még mindig a leghatékonyabb eszköz (Chandra, 2015).

1.2 Agilis életciklus modellek

A vízésés modell rugalmatlansága miatt megjelent az igény új fajta projekt életciklus modellekre. 2001-ben jelent meg az agilis manifesztum, amely összefoglalta az előző évtized törekvéseit egy kiadásban (Abrahamsson - Salo - Warsta, 2002). Ez a kiállítás négy fő kijelentésből állt:

1. „Az egyének és a személyes kommunikáció a módszertanokkal és az eszközökkel szemben”
2. „A működő szoftver az átfogó dokumentációval szemben”
3. „A rendelővel történő együttműködés a szerződéses egyezéssel szemben”
4. „A változtatás iránti készséget a tervek szolgai követésével szemben”

A felsorolt négy pontban mindig az első kijelentést tartják fontosabbnak a második helyett (Abrahamsson et. al. 2002, 11 old.). Ezen kijelentések mindegyike a vízésés modell gyengeségeire utal. Az első kijelentés a kommunikáció fontosságára utal, ami hiányzott a statikus vízésés modellből. A második kijelentés arra utal, hogy ne minden problémát azzal oldjanak meg a fejlesztők, hogy a program részévé teszik és dokumentálják, hanem ha valamely funkció nem felel meg megrendelő igényeinek akkor azt módosítani kell. A harmadik kijelentés is a szerződésben esetleg rosszul megadott részek módosítására ad lehetőséget, hogy a végtermék jobb kiszolgálja a vásárlói igényeket, a negyedik kijelentés is a változtatások fogadására biztosít lehetőséget.

Jelenleg többféle módszertan van agilis fejlesztésre, mindnek meg van az előnye és a hátránya. a 2018-ban Dina és Maassen által készült kutatás során a válaszolók 68 százaléka használt valamilyen agilis módszertant közülük 77 százalék használt Scrumot, 15 százalék tesztvezérelt fejlesztést és a maradék 8 százalék pedig nem említette, hogy milyen módszertant használ. Míg a Szabó Bálint és Ribényi Máté által 2018-ban készült kutatása alapján az ott megkérdezettek 94 százaléka dolgozott már olyan projekten, ami Scrum módszertannal vezettek végig, 65 százalékuk kanbant és 40 százalékuk pedig eXtreme programozást használt a munkája során. Ezekből az adatokból kiindulva és történelmi jelentősége miatt, a következőkben az eXtreme programozást és a Scrumot fogom bemutatni.

1.2.1 Extreme programozás

Az eXtreme programozást először 1999-ben említette meg Kent Beck az egyik könyvében (Stober – Hansmann, 2010), tehát már az agilis manifesztum kiadása előtt. Ennek a modellnek tizenkét elgondolás az alapja, amelyeknek megnevezése más lehet a forrásoktól függően, de lényegben ugyanazok. Ezek közül több forrás is említi a páros programozást, az egyszerű kódra törekvést, a kiadások során törekvést a kis mennyiségű újdonságra, a folyamatos tesztelést, folyamatos kapcsolatot a megrendelővel és a story cardok használatát (Abrahamsson et. al. 2002, Stober – Hansmann, 2010, Szabó - Ribényi, 2018). A story cardok hasonlóak a use case-ekhez, azonban ezek teljes funkciókat tartalmaznak.

Az eXtreme programozás folyamata Abrahamsson et. al. (2002) szerint öt lépésből áll. Ezek rendre: feltérképezés, tervezés, iteráció és kiadás, termékizálás, karbantartás és a termék halála. Feltérképezés fázisban a megrendelő összeírja story cardokra az általuk megvalósítani kívánt funkciókat és követelményeket, és közben a fejlesztő csapat ismerkedik a keretrendszerekkel és a technológiákkal.

A tervezés fázisában prioritás szerint sorba rendezik a story cardokat, ezen a sorrenden a megrendelő ezután változtathat. Az első tervezés feladata kiválasztani azokat a követelményeket a story cardokról amelyek nélkül nem lehet működő kiadást készíteni (Abrahamsson et. al. 2002).

A tervezés után kezdődnek az iterációk és kiadások, az eXtreme programozás során az első kiadás előttiek kivételével, minden iteráció egy story card tartalmával foglalkozik, azaz minden iteráció egy követelménnyel vagy funkcióval foglalkozik. Az első kiadás előtt azért nem mert az itt keletkezett program sorok magukban még nem képeznek működő alkalmazást. Ezt követően viszont minden iteráció után egy működő programnak kell elkészülnie, amelynek készen kell lennie éles használatra. Ennek a fázisnak része az adott iterációban újonnan hozzáadott funkció tesztelése is, a tesztesetek megírása a megrendelő feladata (Abrahamsson et. al. 2002).

A következő fázis feladata az elkészült kiadás további tesztelése, hogy az tényleg átadhassuk a felhasználóknak. Itt is adhat hozzá még a megrendelő új követelmény ezeket már gyorsabban kell végre hajtani, mint az előzőket, ezek az igények a tervezés folyamata során készülnek bele a prioritás listába és onnan fejlesztés alá (Abrahamsson et. al. 2002).

A karbantartás fázis hasonló, mint a vízesésmodellnél azzal a különbséggel, hogy itt még adhatnak hozzá új funkciót. Az eXtreme projekteknek a vége a halál fázis. Ez akkor történik amikor a megrendelő már nem akar új funkciót hozzáadni, ekkor készítik el a teljes

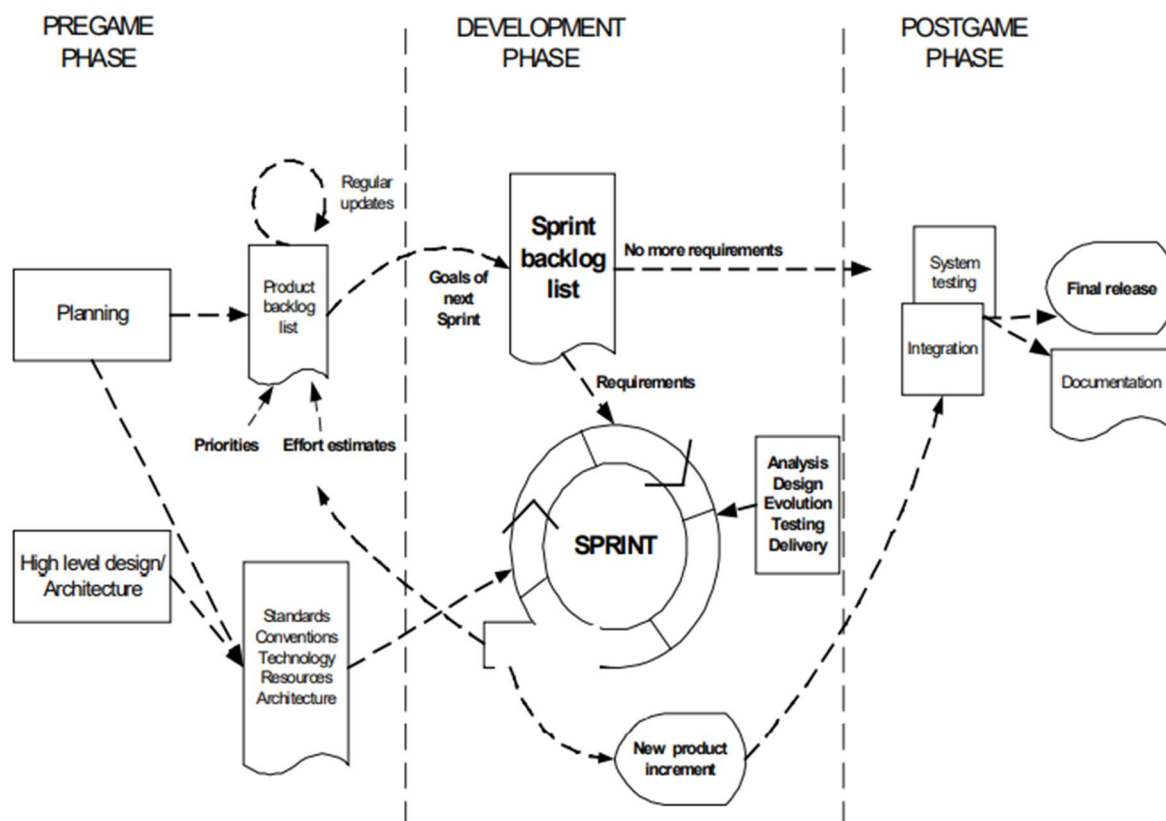
projekt részletes dokumentációját és teljesen átadják a megrendelő cégnek (Abrahamsson et. al. 2002).

Az eXtreme programozás kis és közepes fejlesztő csoportoknak alkalmas, és csak olyan megrendelők esetében, akik képesek rendszeres visszajelzésre (Abrahamsson et. al. 2002). Nem ajánlott nagy projektekhez, ebben az esetben nem alkalmazható az alap elgondolások közül több sem, mint például a kis kiadások, az egyszerűség, és a tervezés egyszerűsítése (Stober – Hansmann, 2010).

1.2.2 Scrum

A Scrum keretrendszer először 1986-ban került dokumentálásra Takeuchi és Nonaka cikkében, ahol egy adaptív, rendszerező, és gyors termék fejlesztési eljárást írnak le. Ezt az eljárást 2002-ben írta át Schwaber és Beedle informatikai fejlesztési projektekre. A Scrum modell arra koncentrál, hogy a fejlesztő csapatnak hogyan kell együtt dolgoznia úgy, hogy képesek legyenek megbirkózni a folyamatosan változó környezeti tényezőkkel (követelmények, idő keret, erőforrások, technológia) (Abrahamsson et. al. 2002).

Abrahamsson et. al. (2002), ahogy a 2. ábrán látható, három részre bontja a scrum folyamatát, a pregame-re, a fejlesztésre, és a postgame-re. Az első részt tovább bontják két al-fázisra, melyek a tervezés és az architektúra. A tervezés során elkészül a Product backlog listát, amely tartalmazza az összes ekkor ismert követelményt. Ez a lista folyamatosan bővül a projekt során a hozzá adott követelményekkel. Ebben a szakaszban határozzák meg a projekt során használandó szerepeket is. Ez után következik az architektúra szakasz, amely során készül egy magas szintű terv a programról a rendelkezésre álló követelmények alapján.

4. ábra Scrum folyamati ábra forrás: Abrahamsson et. al. (2002)

A pregame fázis után kezdődik a fejlesztés. Ebben a szakaszban úgy nevezett sprinteket végeznek (ahogy a 2. ábrán látható). Minden sprint tartalmazza a vízésésmodellben már leírt szakaszokat (Követelmények, Tervezés, Implementáció/Kódolás, Tesztelés, Átadás), egy sprint egy hét és egy hónap közötti hosszúságú lehet. A sprintek során minden nap elején van egy tíz-tizenöt perces stand-up meeting, amely során mindenki elmondja mit csinált előző nap és mit tervez ma, ezzel elősegítve a csapaton belüli kommunikációt. A sprint része továbbá a sprint elején elvégzett úgy nevezett sprint tervezés, amely során kiválogatják, hogy mit is fognak csinálni ebben a sprintben, a végén pedig egy review található, ahol megbeszélik, hogy mi készült el és a tanulságokat ebből a sprintből (Abrahamsson et. al. 2002). A postgame fázisban zárul le a projekt, itt készül egy utolsó teljes teszt és a projekt dokumentációja. Itt már nem érkezik új követelmény (Abrahamsson et. al. 2002).

A scrum keretrendszer meghatároz szerepeket is, amelyeket, mint már említettem a pregame fázisban osztanak ki. Ezek a szerepek a Scrum Master, Product owner és a Team (Szabó - Ribényi, 2018). A Scrum Master feladata a keretrendszer betartatása, valamint az akadályok elhárítása a csapat előtt. A Product owner feladata a termékfejlesztés sikerének elérése, továbbá az ügyfél igényeinek felmérése (product backlog megírása és frissítése). A

harmadik fontos szereplő a Team azaz a fejlesztő csapat, ők felelnek a tényleges fejlesztésért. A csapatszellem optimális kialakulásának érdekében ez a csapat általában öt-kilenc főből áll (Szabó - Ribényi, 2018). Abrahamsson et. al. (2002) említ még két fontos szereplőt, a megrendelőt, akinek feladata az új követelmények megfogalmazása, és a vezetőséget, akik meghozzák a végső döntéseket a követelmények között és a szerepek kiosztásában is.

A keretrendszer meghatároz különböző dokumentumokat is melyek közül a produkt backlogról már szó esett. Szabó és Ribényi (2018) további kettőt említ. A sprint backlog tartalmazza a produkt backlog elemeit, de már az elemek prioritásának megfelelő sorrendben. A harmadik dokumentum pedig a Burndown Chart amivel követni lehet a projekt haladását oly módon, hogy a grafikon függőleges tengelye a még elvégzendő feladatok számát mutatja a vízszintes pedig az eltelt időt.

Mint már említettem a scrum az egyik leghasználtabb agilis fejlesztési módszertan a Dima és Maassen (2018) és a Szabó és Ribényi (2018) által végzett kutatásokon, ez jól mutatja a hatékonyságát, azonban a scrumnak is megvannak a hátrányai. Ezt a módszert csak kis csoportokra lehet alkalmazni (maximum tíz fő) (Abrahamsson et. al. 2002), mert nagyobb csoportoknál már nem jól alkalmazható a napi stand-up meeting valamint az általános csapat kommunikáció sem tud kialakulni.

2. Word plugin fejlesztés

Ebben a fejezetben bemutatom az automatizálás projekt közben használt vagy használható keretrendszereket. Szó lesz röviden a történetükről, működésükről, és a projekt szempontjából előnyeikről és hátrányaikról. Elsőként a moodle rendszerről lesz szó, aminek a segítségével lehetett volna megoldani a számonkérés felelet választós szerkezetű lebonyolítását. Ez után szó lesz a Microsoft Office makrókról, amikkel már a jelenlegi szerkezetű dolgozat automatizálását lehetne megoldani, majd bemutatásra kerülnek a Microsoft által kínált Office plugin típusok.

A **Moodle** egy ingyenes Opensource e-learning rendszer, amely 2003-ban jelent meg először, legutóbbi verziója pedig 2022 januárjában 3.11.5 verzió számmal (Moodle, 2021). Moodle az egyik legnépszerűbb e-learning rendszer, világszerte több mint 200 millió felhasználóval (Murillo, 2021).

A moodle főbb funkciói között megtalálható a tanórai kurzusok létrehozása és kezelése, tananyag megosztás, feladat leadási felületek, tesztek, vizsgák és még sok minden más. Tesztek automatikus javítása is megoldott valamint a pontszámok és érdemjegyek közzététele és tárolása

is. A Moodle-nek rengetek előnye van a diákok számára, csak párat említenék. A tananyagok egy helyen megtalálhatók, le egyszerűsítve a tananyag megtalálását. A Moodle felületen írt teszteknel az eredmény azonnali viszont látása segítségével megszűnik az aggodás az eredmény miatt, mivel azonnali a visszajelzés. A tanárok számára előnyt jelent az, hogy egyhelyen tudják elérni az összes hallgatót, aki a csoportjukba tartozik. Ezek csak a legfontosabb pozitívumai voltak a Moodle rendszernek, ezeken kívül még rengeteg előnnyel jár a Moodle e-learning rendszer. A Moodle azonban nem tud mindent, az általam vizsgált számonkérésben például nem alkalmazható, ugyanis ennek a számonkérésnek a teszté alakításával elveszítené a gyakorlati részét. Emiatt a projektem során nem fogom a Moodle rendszer használni.

A Microsoft Office termékein belül az első lehetőséget az automatizálásra a **makrók** jelentették. Segítségükkel automatizálni lehetett az ismétlődő kattintásokat. A makrók Visual Basic for Applications (röviden VBA) nyelven íródnak, ami egy esemény-vezérelt programozási nyelv (Chi, 2000). Az első verziók 1993-ban jelentek, a legutóbbi verzió pedig az Office 2019-ben jelent meg (Microsoft 2021).

A VBA applikációknak fő tulajdonsága, hogy a fájlhoz kötődnek, ez előnyt és hátrányt is hordoz magával. Előnye a könnyű megosztás és folyamatos használhatóság, de ebből a könnyű megosztási lehetőségből fakad legnagyobb hátránya is. A makrók híresek a számítógépes vírusokról. 1999-ben az első nagy makró vírus majdnem fél milliáros kárt okozott az Észak-Amerikai piacon, a 2014-ben elterjedt Emote nevű vírust pedig csak 7 év után tudták kiirtani az internetről (Gutfleish et. al., 2021). A makrókkal járó veszélyek, és a fájlhoz kötöttségük miatt nem alkalmasak az általam kitűzött projekt megvalósítására.

2.1 Office Add-In

Az Office Add-Inok a Microsoft cég által kínált megoldások olyan funkciók készítésére, amik alaptól nem elérhető a Microsoft Office termékekben. A következőben két típusú Add-In-t fogok bemutatni a VSTO-t és az újabb Office Web Add-In-t. A projekt során ezek a rendszerek fogják képezni az alapját a kész terméknek, és segítségükkel ágyazom be az applikációt a Microsoft Word programba.

2.1.1 Visual Studio Tools for Office (VSTO)

Az első Visual Studio Tools for Office (VSTO) a 2003-as Microsoft Office verzióval együtt jelent meg, ez volt az első lehetőség arra, az Office applikáción kívül módosítani lehessen az Office fájlokat. Ez előtt is volt lehetőség a fájlok módosítására kódolás segítségével, de akkor még csak makrók rögzítésére és írására volt lehetőség VBA segítségével, és ezeket

nem lehetett általánosan használni, minden egyes új dokumentumnál az aktuális dokumentumra kellett őket testre szabni, ami sok munkaidőt igényelt alapból is, nem beszélve a hibák elhárításáról, amik fellépett minden egyes módosításkor. A VBA modell továbbá a védelem hiánya miatt a makró vírusok elterjedéséhez vezetett (Pirjan, 2015).

A 2003-as verzió azzal, hogy Visual Studioban lehetett használni, lehetővé tette a .NET keretrendszer használatát. Ezzel az újítással az applikációk a .NET assembly segítségével kapcsolódtak a Microsoft Office alkalmazásokhoz, amely védelmet jelentett az előbb említett vírusok ellen. Továbbá a Visual Studio és a .NET környezet lehetővé tette a C# kódolási nyelv használatát (Pirjan, 2015). Ez a verzió csak a Microsoft Office 2003 Word és Excel alkalmazásokat támogatta és azokban is csak dokumentum szintű változtatásokat tett lehetővé (Sempf - Jausovec, 2010).

2005-ben jelent meg a következő verzió VSTO 2005 SE néven. Ez a verzió már alap része volt a Visual Studio 2005 professional és magasabb verzióinak. Megjelent a többi 2003-as Office applikációk támogatása (Word, Excel, Power Point, Visio, Info-path, Outlook) és magasabb támogatást nyújtott a Windows Form controlok és a szerveroldali programozásnak. elkezdődött a 2007-es Office támogatás ez főleg csak a következő verzióban lett rendesen támogatva (Sempf - Jausovec, 2010).

A Visual Studio 2008-as professional verziójával jelent meg a harmadik verzió. Ez a kiadás lehetővé tette a COM (Component Object Model) Add-In-ok fejlesztését és ezzel lehetővé tette, hogy az Office applikációk szalagján (ribbon) jelenjenek meg a megírt funkciók, ezzel teljesen integrálni lehet az általunk megírt funkciókat az Office applikáció felhasználói felületébe (Pirjan, 2015).

A 2010-es Visual Studioval együtt jelent meg a negyedik verzió. Legnagyobb újítás a 64-bit-es rendszerek támogatása. Ebben a verzióban továbbá váltottak a Office client applikációk támogatásáról a SharePoint támogatásra, amivel lehetővé tették a SharePoint workflowk használatát a VSTO applikációkban (Sempf - Jausovec, 2010). Ennek egy újabb kiadása a jelenlegi verzió. Támogatást kapott a 2013-as Office applikációk többsége, valamint folyamatos frissítések érkeznek a .NET keretrendszerekre is ezáltal ez a verzió használható az össze 2013-asnál újabb Microsoft Office verzióra (Pirjan, 2015).

A jelenlegi verzió a Visual Studio 2019 verziójával fut 4.7.2-es .NET keretrendszert használ. Kompatibilis Windows 10-en futtatott 2013-as vagy újabb Microsoft Office applikációkkal (Excel, Word, InfoPath, Outlook, PowerPoint, Project, Visio), C# és VB programozási nyelveken.

A VSTO Add-Inoknak előnye a következőkben említett Web Ad-inokkal szemben, hogy lokálisan futnak, nincs szükség szerverre a használatához, valamint a lokalitás és a .NET keretrendszernek köszönhetően eléri az operációs rendszeren keresztül a lokális fájlokat, fájlszerkezeteket. Jobban integrálódnak az Office által használt felhasználói felületbe, ezáltal a fejlesztésben nem részvevő felhasználó is könnyedén tudja használni hiszen hasonló ahhoz, amit már megszokott. Könnyebb fejleszteni hiszen csak C# vagy VB tudásra van szükség hozzá addig amíg nem akarjuk szerverhez kötni (Raymond, 2017).

Fő hátránya a VSTO típusú kiegészítő alkalmazásoknak, hogy csak Windows operációs rendszeren lehet őket használni, pont az előbb említett .NET keretrendszer miatt. További hátrányuk Web add-inokkal szemben, hogy a közzétételt vagy értékesítést nem támogatja a Microsoft vagyis, ha értékesíteni szeretnénk a programunkat akkor arra saját megoldást kell találni. Ha csak megosztanánk akkor is saját rendszert kell rá tervezni, iroda környezetben például minden gépre fel kell telepíteni a rendszer gazdák által. (Raymond, 2017).

2.1.2 Office Web Add-In

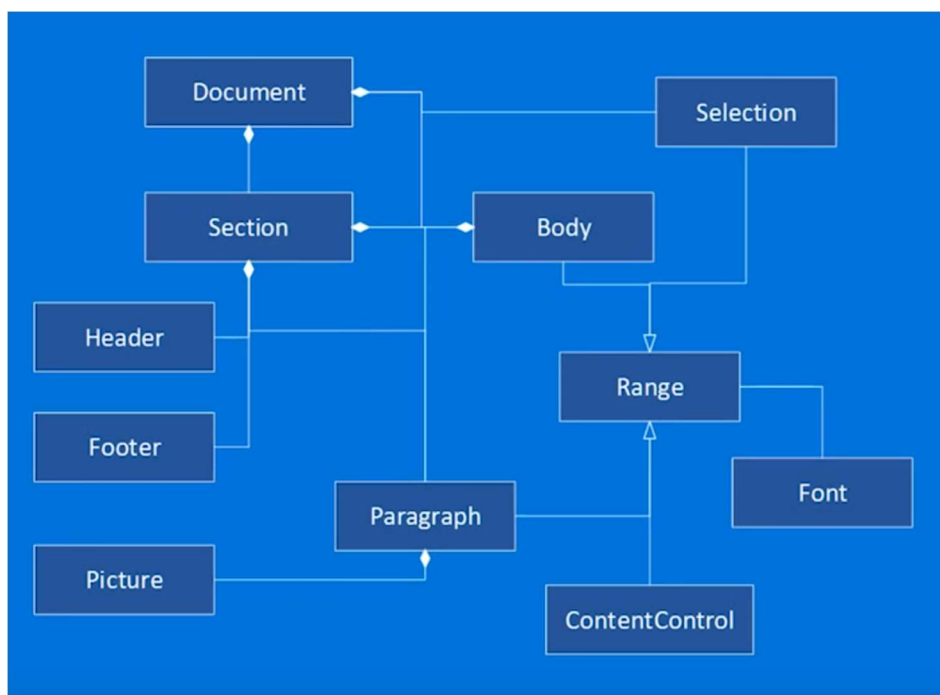
Az Office Web Add-In technológia hasonlóan a VSTO-hoz lehetőséget ad a fejlesztőknek arra, hogy saját funkciókat adjanak a Microsoft Office termékekhez. Ennek a típusú add-innak az első alapjai a 2013-as Office verzióban és az akkor Visual Studioban jelentek. A fő megjelenésük viszont csak a 2016-os verzióban következett be mert ekkor kerültek bemutatásra az új fájl szerkezetek, amik közül a Wordhöz tartozó látható az 3. ábrán. Az új dokumentum szerkezet és a hozzá készült JavaScript API csomag segítségével lehetővé vált az Office web add-inokat fejlesztése.

A VSTO-kal ellentétben a Web Add-in-ok nem .NET és C# alapon futnak, a nevükből kitalálható, hogy web alapokon működnek. HTML és CSS adja a megjelenésnek az alapját és JavaScript a funkcionalitást. A JavaScript az a Microsoft által készített API és az említett dokumentum szerkezet segítségével tud módosításokat végezni a dokumentumokon (Balmori, J., 2015). Az API (Application Programming Interfaces) definíciója: „egy olyan programozási interfész, programozási felületet és annak részletes dokumentációját értjük, amelynek segítségével egy rendszer egy másik programhoz (esetleg rendszerprogramhoz) csatlakozhat. Ennek révén a másik programrendszer szolgáltatási használhatóak, anélkül, hogy a program belső részleteit ismerni kellene.” (industry4.hu).

A dokumentum szerkezet, az API és az API segítségével megírt JavaScript hármas adja az egyik felét egy Office Web Add-In-nak, a másik fele pedig egy XML file. Ez a fájl tartalmaz alap információkat mint, az Add-In neve, leírása, verziója, tartalmazza azt, hogy az add-in

hogyan integrálódik az Office applikációba, melyik web szerveren található az add-in és tartalmazza a szükséges biztonsági feltételeket a használathoz. A Web névből továbbá adódik, hogy az applikáció nem lokálisan, hanem valamilyen webszerveren fut. Ez lehet akármilyen alapú webszerver például .NET, vagy php (Microsoft, 2021).

A Microsoft Word esetében a 3. ábrán látható az a szerkezet, amin keresztül az API tud kapcsolódni a dokumentumhoz. A 3. ábrán látható szerkezet alapján például, ha a dokumentumunkban egy kijelölt szöveget szeretnénk elérni akkor azt a Document->Selection keresztül tehetjük meg és egy Range elemet kapunk vissza, ami ahogy az ábrán is látható közvetlenül kapcsolódik a Font-hoz, szóval ezen keresztül végezhetünk változtatást a betűtípusban vagy egyéb megjelenésben.

3. ábra MS Office Word 2016 dokumentum szerkezet forrás: Balmori, J., (2015), 1:35

Az Office Web Add-In előnye a VSTO-val szemben az, hogy minden platformon működik, lehet használni Windows-on, Androidon, iOS-en, és böngésző alkalmazásban is. Nem lokálisan fut tehát több gép is elérheti egyszerre az adatbázist és nincs probléma a telepítéssel és a terjesztéssel. Céges környezetben például van lehetősége a rendszergazdának az összes felhasználónak integrálni a programot, többféle módon a saját irodájából. Továbbá a Microsoft Office-nak van saját online áruháza, ahonnan le lehet tölteni a már kész alkalmazásokat, meg lehet őket venni, és fel lehet rakni saját alkalmazást is. HTML-t és CSS-t használ a megjelenésre, tehát bármit meglehet valósítani felhasználói felületként (Balmori, 2015).

Hátránya a sokféle kódolási ismeret szükségessége, tudni kell HTML-t, CSS-t, JavaScriptet-t és azt keretrendszert is, amit a szerver használni fog. Az előbb előnyként említettem, hogy mindent meg lehet csinálni felhasználói felületként, viszont a Office applikációk szalagjába nem lehet elhelyezni az alkalmazást úgy, mint a VSTO-k esetében, tehát nem lesz természetes a kinézete a kész applikációnak (Balmori, 2015).

2.2 Architektúra

A következőkben a fejlesztési projektem során használt kódolási és programozási nyelveket fogom bemutatni. Szó lesz röviden a történetükről, és általános használatukról. **HTML** (Hypertext Markup Language) az a nyelv, amivel megadjuk a szerkezetét a weboldalaknak, webalkalmazásoknak. Lehetőséget ad a fejlesztőnek, hogy létre hozzon dokumentumokat fejléccel, szöveggel, táblázatokkal, listákkal, képekkel és egyéb elemekkel (W3.org, 2021).

A HTML kód először 1990-ben jelent meg, egyike a World Wide Web három alap pillérének (HTML, URL, HTTP). Az alapok letétele után folyamatos fejlesztés jellemzi a verziókat. 1995-ben jelent meg a második verzió, 1997 elején a harmadik, 1997 decemberében pedig már a negyedik verzió volt a legfrissebb. A következő verzió, a HTML 5 2014-ben lett közzé téve a W3C által, mint a hivatalos, javasolt kódolási nyelv. Ennek a kiadásnak a legújabb W3C által javasolt verziója a HTML 5.2 (W3.org, 2017)

A HTML adja a szerkezetét a weboldalaknak, a **CSS** (Cascading Style Sheets) a kinézetét. „CSS aza nyelv, amivel megadjuk a kinézetét egy weboldalnak, beleértve a színeket, elrendezést és betűtípust. Lehetővé teszi a kinézet adaptálását más képernyő méretű eszközökre. A CSS független a HTML-től és használható bármilyen XML alapú markup nyelvvel. A HTML és CSS szétválasztása egyszerűsíti a weboldalak és webalkalmazások, karbantartását hiszen egy style sheettel változtathatjuk az összes oldalunkat.” (W3.org, 2021). Az előző idézetből egyértelműen következik, hogy a CSS egy külön álló kódolási nyelv, mégis elengedhetetlen része a weboldalaknak. Mint már többször említettem a HTML és CSS nyelveket főleg weboldalak szerkezetének és kinézetének meghatározásához használják. Én a projektem során az Office Web Add-in felhasználói felületének kialakításához fogom használni.

A **JavaScript** programozási nyelv 1995-ben látta meg a napvilágot, Brendan Eich készítette a Netscape Communications céggel együtt működve (Netscape volt ebben az időben a legelterjedtebb böngésző). Azzal a céllal készült, hogy dinamikussá tudja tenni az eddig statikus weboldalakat kliens oldali programok segítségével (Ranjan et. al., 2020).

A legfontosabb történes a JavaScript korai életében ECMA standardizáció volt. Ez a folyamat 1996 novemberében kezdődött, ekkora már teljes használatban volt weboldalakon a programozási nyelv. Első standardizált verzió 1997-ben jelent meg, és a legutóbbi, a tízes verzió pedig 2019-ben adták ki (Ranjan et. al., 2020).

A JavaScript nyelv elsősorban, a weboldalak kliens oldali dinamikájáért felel. Lehetséges vele módosítani a weboldalak statikus HTML és CSS szerkezetét. Különböző JavaScript alapú keretrendszerek segítségével lehetséges backend applikációkat is létrehozni. Én a projektem során az Office Web Add-In fejlesztésénél fogom használni, mint a kliens oldali logika.

PHP (Hypertext Preprocessor) egy elterjedt nyíltforráskódú általánosan használható programozási nyelv, ami kifejezetten jól használható webfejlesztéskor mert beágyazható HTML-be (php.net, 2021). 1994-ben jelent meg először, Rasmus Lerdorf készítette saját online önéletrajzának látogatottságának figyelésére, innen ered az eredeti név „Personal Home Page Tools”, 1995-ben készült el az első publikus verzió, ami más fejlesztők úgy használhattak, ahogy szerették (php.net, 2021). Ezután 1997-ben jelent meg a harmadik majd 1999-ben a negyedik verzió, amely az új Zend Engine-nel működött. Jelenleg a hetedik verzió a legelterjedtebb, de már tesztelés alatt van a nyolcadik is (php.net, 2021).

PHP-t három fő területen használják. Szerver oldali applikációk írására, parancssori utasításokra operációs rendszereken és asztali alkalmazások fejlesztésére, bár ez nem javasolt az egyszerű grafikus felhasználói felület írási képesség hiánya miatt (php.net, 2021). Én a projektemben az Office Web Add-in szerver oldali alkalmazásának az megírásához fogom használni.

3. A projekt bemutatása

A szakdolgozatom témájaként a Budapesti Corvinus Egyetem Gazdaságinformatikus BSc képzésének a szakszeminárium tárgy hivatkozásszámonkérés zárthelyi dolgozatának javításának az automatizálását választottam. A következőkben bemutatom a projektem fázisait a vízesésmodell szakaszait követve. Az első alfejezetben bemutatom a projekt kezdetekor fennálló megoldandó problémát.

3.1 A megoldandó probléma

A hivatkozásszámonkérés dolgozat automatizálásának az ötlete akkor született meg amikor először vettem részt a szakszeminárium 1 tárgyon. A tanárom panaszkodott, hogy

nagyon sok idő ezeket a dolgozatokat javítani és ahhoz képest, hogy mennyi idő elmegy vele a tárgynak a jegyét nem befolyásolja akkora mértékben. Viszont elhagyni sem lehet, hiszen a tárgynak egyik kulcs feladata a helyes hivatkozás megtanítása. A javítási idő hosszának az oka a dolgozat szerkezete volt, egy dolgozatnak a javítása sok figyelmet igényelt. A dolgozat szerkezetét azonban nem akarták megváltoztatni, mert ez a módszer a gyakorlati tudást ellenőrizte.

A dolgozat egy másfél-két oldalas Microsoft Word dokumentum volt, amely egy tudományos szöveget tartalmazott tele hivatkozásokkal és a hozzátartozó irodalom jegyzékkel. Ezekben a hivatkozásokban és az irodalom jegyzékben 10 hivatkozási szabály hiba volt elrejtve, és a hallgatók feladata volt ezeket megtalálni és kijavítani.

Ez a szerkezet lehetővé tette, hogy az ellenőrizték, hogy a hallgatók felismerik-e a helyes és helytelen hivatkozásokat és azokat ki tudják-e javítani, valamint egy olyan szituációt tudott utánózni, mint ami a szakdolgozat írás közben is felmerül, a saját dolgozat átnézését.

A javítás nehézsége pont ebből a szerkezetből adódott, hiszen ezeket a dolgozatokat javítani is úgy kell, mint ahogy megoldani, nagy figyelemmel végig nézni minden egyes hivatkozás és eldönteni, hogy helyes-e vagy sem. Ez a folyamat 5-10 percet vesz igénybe dolgozatonként, ami csoportonként 30 diákkal számolva körülbelül három és félórát vesz igénybe, és általában egy tanárnak nem csak egy csoportja van. A cél tehát ennek a javítási időnek a csökkentése, valamilyen automatizálás segítségével.

3.2 Automatizálási lehetőségek

A számonkérések automatizálása nem egy új ötlet az egyetemek körében, már a 2017-es félévben is volt olyan tárgyam mi teljesen automatizálva javítottak az egyetemen. Ennek a hallgatók számára az volt a legnagyobb előnye, hogy azonnali visszajelzést kaptak a dolgozatuk vagy vizsgájuk eredményéről. A tanárok számára pedig munkát spórolt meg hiszen nem kellett a dolgozatok javításával időt tölteni.

3.2.1 Moodle rendszer

Ezek az automatizálások többnyire a moodle felület segítségével valósultak meg. Ahogy már az elméleti részben is említettem ez a rendszer rengetek előnnyel rendelkezik, ezek közül megemlíteném az ehhez a témához kapcsolódókat. Előnye egy saját fejlesztésű applikációval szemben, hogy egységes tehát nem kell minden tantárgyhoz külön rendszert fejleszteni és a tanároknak a kezelésület megtanulni. További előnye, hogy böngésző alapú, nem igényel telepítést a gépeken, és akárhány eszköztől használható ugyan olyan módon, változás nélkül. A

web alapúság előnyt jelent a diákok számára is, akár az okostelefonon is elérhetőek a tesztek, teszt eredmények. A korona vírus ideje alatt pedig az egyetem elengedhetetlen részévé vált, mivel nélküle nem valósulhatott volna meg az online oktatás és az online számonkérés.

Az online oktatás ideje alatt az általam vizsgált zárthelyi dolgozatot is online kellett lebonyolítani, a 2020/2021 tavaszi félévben moodle teszt váltotta fel a Word dokumentum alapú vizsgát. Ez a teszt egyszerűen 10 feladat választós kérdésből állt, amelyeknél három vagy négy válaszlehetőség közül kellett kiválasztani a helyes hivatkozást, vagy kiválasztani melyik illik a szövegbe. Én ebben a félévben is részt vettem ezen a számonkérésen, és saját tapasztalatból mondhatom, hogy hiányzott belőle a gyakorlati felhasználásra való felkészítés, és az, hogy ezt szakdolgozat témát írom azt bizonyítja, hogy a tárgy felelős tanárok is így gondolják.

Ez a számonkérés mutatja meg a moodle egyik gyengeségét az automatizálás terén. Moodle teszt segítségével, amelyet automatikusan javít a rendszer nehéz olyan szöveg alapú feladatsor összeállítani, amely a gyakorlati és nem az elméleti tudást vizsgálja. Tehát számomra és az én feladatomra a moodle nem megfelelő.

3.2.2 Microsoft Office megoldások

Az eredeti dolgozat formájából kiindulva a következő gondolatom az eredeti dolgozat ellenőrzésének megoldása valamilyen Microsoft Office-on belüli megoldással volt. Erre a legegyszerűbb megoldás egy Word makró fejlesztése lett volna, viszont ahogy már az elméleti részben is említettem a makrók sok hibát rejtenek magukban. Az Office makrók általános hibája a kód nehéz követhetősége, a dokumentáció teljes hiánya vagy az utólagos javítások, fejlesztések dokumentálásának hiánya. Általános használata is problémás, hiszen minden dokumentumra külön kell telepíteni és az sem garantált, hogy minden gépen egyforma működés várható. Ebben az esetben azonban a legnagyobb probléma a makró használattal az, hogy a forráskód könnyű terjedése miatt könnyen a hallgatók kezébe kerülhet, ami az egész számonkérést veszélyezteti. A makró egy javított dolgozat megtekintésekor is kikerül, ha azt nem távolítják el visszaosztás előtt, ami egy olyan kockázatot jelent, amit nem lehet megengedni. Tehát Office makróval nem lehet megoldani a javítást a magas kockázat miatt.

A következő Office-on belüli megoldás a valamilyen plugin vagy add-in fejlesztése. Erre, mint ahogy a kutatási részben kifejtetem kétféle opció van, a Visual Studio Tools for Office (VSTO) és az Office Web Add-in. A következő bekezdésekben ezeknek az előnyeit és hátrányait fogom leírni a probléma megoldásával kapcsolatban.

A **Visual Studio Tools for Office (VSTO)** megoldás, mint ahogy a kutatási részben is szó volt róla a Microsoft első megoldása a saját programok integrálására az Office

környezetekben. Egy ilyen típusú plugin megoldás tudna lenni az általam felvetett automatizálási projektre. Ezeket az alkalmazásokat c# nyelven kell megírni, ami az iskola szempontjából előnyös hiszen ez az a programozási nyelv, amit tanítanak a Gazdaságinformatikus szakon a hallgatóknak, tehát vannak tanárok, akik részt tudnának venni a fejlesztésben és a karbantartásban. További előnye lenne a Web Add-in megoldással szemben az egyszerűsége, nincs szükség hozzá web- vagy adatbázisszerverhez.

Az utolsóként felsorolt előnyből adódnak a VSTO hátrányai és hiányosságai is, azáltal, hogy nincs szükség szerverre a tárolt adatok nem tárolódnak központilag, tehát a mentett beállítások és feladatsorok nem lennének elérhetők az összes javító tanárnak. A program lokális mivoltából adódik az a probléma, hogy minden egyes használandó gépre külön kell telepíteni a programot, tehát a program terjesztését is külön meg kell oldani, ami rendszergazda jogosultság nélkül problémás az egyetem tulajdonában lévő számítógépeken.

A projektem során nem a VSTO megoldást alkalmaztam az előbb felsorolt hátrányok miatt, továbbá mert számomra fontos volt, hogy az újabb megoldást alkalmazzam, hogy az évek során ne, vagy csak később szűnjen meg a támogatás az elkészült programhoz.

Az **Office Web Add-in** a Microsoft legújabb megoldása az Office alkalmazások saját funkciókkal való kiegészítésére. Ez a típusú applikáció is képes megoldani a felvetett automatizálási projektet. Előnye a webes szerkezet, aminek köszönhetően nem kell programot telepíteni egyik gépre sem csak az elérést kell beállítani minden gépen. Ezt az egyetemi felhasználókon keresztül központilag is meg lehet tenni, de ha nem is központilag tesszük ezt meg akkor is csak az Office alkalmazásokon belül kell ezt beállítást elvégezni. További előnye, hogy nem csak Windows-os gépeken működik, felkínálva az opciót a tanároknak, hogy nem csak az egyetemi gépeken, hanem otthon is bármilyen operációs rendszeren is tudják használni.

Ennek a megoldásnak is vannak hátrányai, első és talán legnagyobb a webes kialakításból adódik, szükség van egy webszerverre amelyiken futtat az alkalmazás, de valamilyen szerverre más megoldások mellett is szükség lett volna a központi adat tárolás miatt. További hátránya a sokféle nyelv, amit ismerni kell a fejlesztéshez, de megoldható minden a webfejlesztéshez használt nyelvekkel (HTML, CSS, JavaScript, PHP) amelyeknek az ismerete amúgy is együtt jár.

Én a projektemhez az Office web add-in megoldást választottam, tehát egy Word web add-int fejlesztettem. A projekt célkitűzése egy olyan applikáció készítése, ami segítséget nyújt a Word alapú dolgozatok javításában, különös tekintettel a gazdaságinformatikus alap képzés szakszeminárium 1 tárgyához tartozó hivatkozási ismereteket számonkérő dolgozatra.

3.3 Megoldás bemutatása

Ebben az alfejezetben bemutatom a kitűzött célra kínált megoldás projektjének menetét, a vízesésmodell fázisai segítségével. A projekt során ezt a modellt alkalmaztam az egyedüli fejlesztés és a rendszeres megbeszélések elkerülése érdekében amire nem lett volna ideje az oktatóknak. A tovább fejlesztéshez azonban agilis életciklus modellt javaslok, hogy az elkészült applikáció minél jobban lefedje az aktuális tantárgy felelős igényeit.

3.3.1 Követelmények

A követelmények összeállítása előtt elemezni kellett a kitűzött célt, és a rendelkezésre álló eszközöket. Korábban már bemutattam ezeket a megoldásokat, amik közül a Word Web Add-int választottam, mivel alkalmas a cél megvalósítására, és nekem a hozzá szükséges programozási nyelvekben volt nagyobb tapasztalatom.

A cél elemzése során megállapodtunk abban Burka Dáviddal és a tantárgy akkori tárgyfelelőseivel Vas Rékával, hogy a javítás automatizálását akkor lehet kisebb hibahatárral megoldani, ha a feladatsor összeállítását is a javításhoz használt applikáció használatával kell elvégezni. Ezzel egyszerűsítve a javítást hiszen ebben az esetben a programnak nem kell ismernie a hivatkozási szabályokat csak azt kell tudnia, hogy mi a helyes megoldás a feladatra, amit pedig az összeállítás során el tudunk menteni. Ezzel meg is született az első kettő követelmény, az applikációnak tartalmaznia kell egy javítás és egy dolgozat összeállítás funkciót.

A két első követelmény meghatározása után készült egy Proof of Concept (PoC) alkalmazás, amelynek célja az volt, hogy megállapítsa lehetséges-e az általunk elképzelt funkciók megvalósítása, amiben nem voltam biztos mivel korábban nem készítettem Word Web Add-int. A PoC alkalmazás elkészült és működő képes volt, tehát folytathattuk a követelmények összegyűjtését. A Tanár úr javaslatára következő követelményként azt fogalmaztam meg, hogy az alkalmazás képes legyen több feladatsor készítésére ugyan abból a Word dokumentumból, azaz legyen lehetőség A, B, C stb. feladatsor készítésére lehetőleg kevesebb munkával, mint az első feladat elkészítésével. Ezt az első nagy funkció (feladatsor összeállítás) ketté szedésével terveztem megoldani.

Negyedik követelményként az előző kiegészítésére meghatároztunk egy reset funkció szükségességét, amely lehetővé teszi az eredeti szöveg visszaállítását, a különböző feladatsorok készítése során, megállapítottuk továbbá a törlés funkció szükségességét, amellyel már elhelyezett feladatokat lehet kisorsolni a dokumentumból.

A felhasználói felülettel kapcsolatban nem állapítottunk meg részletes követelményeket viszont leszögeztük, hogy az elkészült alkalmazásnak felhasználó barát kezelő felülettel és a Microsoft Word általános megjelenésétől nem nagyban eltérő felületet alakítunk ki. Ezzel az utolsó követelménnyel összeállt a következő követelmény lista:

1. Dokumentum előkészítése funkció fejlesztése, amelynek segítségével el lehet menteni az összes lehetséges feladat helyét.
2. Hibák elhelyezése funkció fejlesztése, amely lehetségesé teszi több feladatsor készítését.
3. Javítás funkció fejlesztése, amely képes megtalálni a hallgatók helyes és helytelen megoldásait.
4. Reset funkció fejlesztése, aminek segítségével vissza lehet állítani a dokumentum előkészítés utáni állapotot.
5. Törlés funkciók fejlesztése, amelynek a segítségével törölni lehet a tévesen elhelyezett feladatokat.
6. Felhasználó barát kezelő felület, amely illeszkedik a Microsoft Word stílusához és lehetővé teszi a felsorolt funkciók használatát.

A lista átnézése után haladtam tovább a tervezési fázisra.

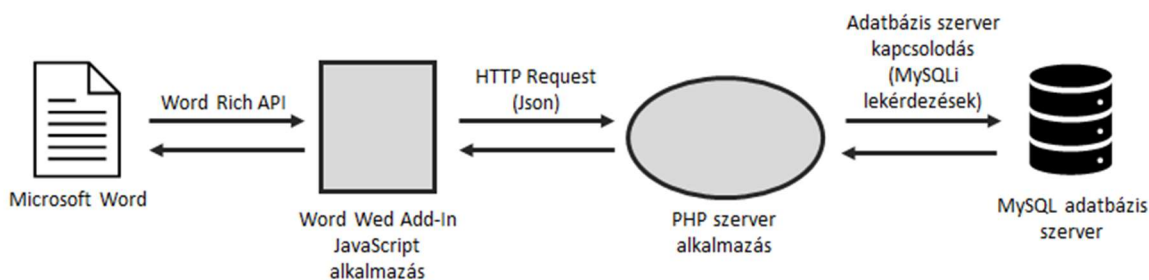
3.3.2 Tervezés

A Tervezés fázis alapjait a PoC applikáció készítése során el kellett végezni. A fázis első lépéseként megállapítottam, hogy a webes működés érdekében és azért, hogy az eszköz használható legyen több rendszeren fennakadás nélkül szükség lesz egy adatbázis szerverre. A fejlesztés során az egyszerűség érdekében az EasyPHP devserver megoldását alkalmaztam. Ez a megoldás egy Apache alapú php szerver, amely már tartalmazza MySQL modult és a hozzá használt PhpMyAdmin kezelő felületet. A fejlesztés során ez a szerver adott otthont backend elemeinek és az applikációnak. A frontend alkalmazás futtatásához is szükség van webszerverre, a fejlesztés során azonban erről a szerverről a Visual Studio gondoskodik egy ISS localhost szerver formájában. Az éles használat során használt szerverre majd az tesztelés fázisában fogok kitérni.

A PoC applikáció tervezése során tehát ezeken a szervereken futó kódokat, a szerverek közti kommunikációt és sz adatbázis szerkezetet kellett megtervezni, amely terveket az elkészült alkalmazás tervezésénél is felhasználtam.

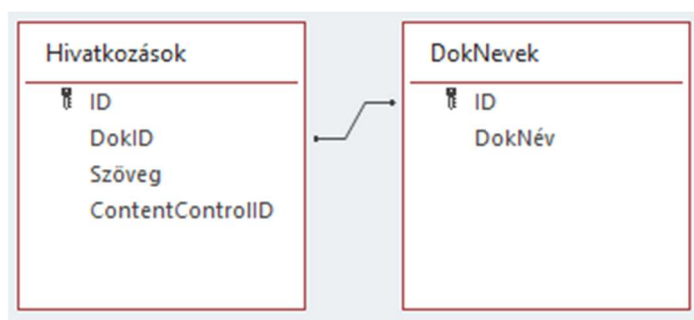
A 4-es ábra különböző alkalmazások közötti kapcsolatot mutatja be. A tervezés első lépéseként a Microsoft Word és a web add-in alkalmazás közötti adatátvitelt kellett

megtervezni. Erre a célra az elméletirészben bemutatott 3-as ábrán látható ContentControl funkciót használtam, amelynek segítségével tárolni tudjuk a hivatkozások helyét a dokumentumban anélkül, hogy az az elkészült program segítségével szerkeszthető lenne, valamint egy könnyen azonosítható, és könnyen módosítható felületet ad a fejlesztett funkciók számára.

4. ábra FrontEnd és BackEnd applikációk kapcsolata (Saját szerkeztés)

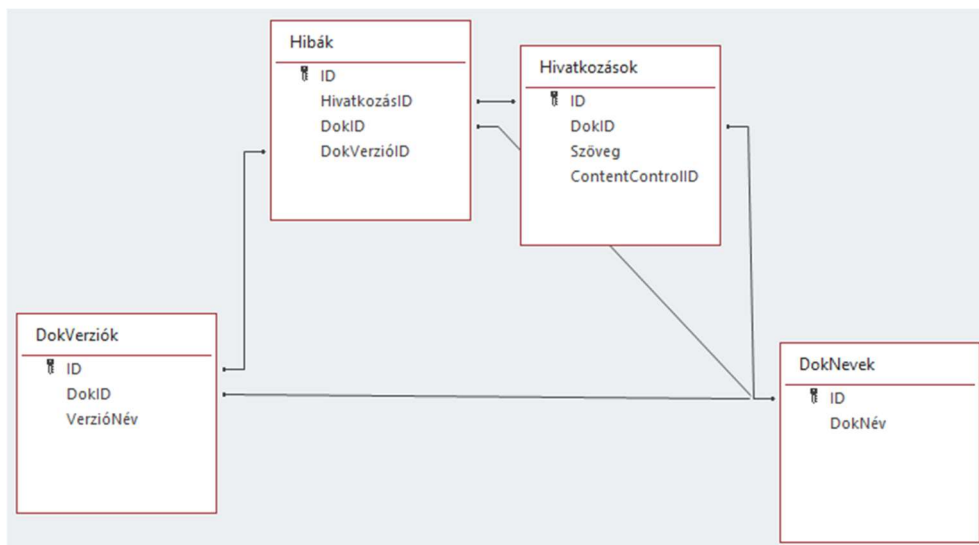
Második feladat az adatbázis megtervezése volt. Az 5-ös ábrán látható a PoC applikáció adatbázis szerkezete. Ennek a szerkezetnek a tervezése során az egyszerűsége kellett törekedni, viszont nem lehetett csak egy tábla, mivel akkor nem bizonyosult volna az, hogy az elképzelt alkalmazás szerkezet képes több táblával dolgozni, ez azért fontos mert az adat duplikáció elkerülése érdekében az alkalmazás adatbázisában mindenképpen több táblára van szükség. Ezért döntöttem a két táblás szerkezet mellett. Az 5-ös ábrán látható Hivatkozások tábla szöveg oszlopa tárolja a tárolt hivatkozások szövegét, a ContentControlID pedig a dokumentumban elhelyezett ContentControl azonosítóját tartalmazza, amelynek a segítségével találja meg a program a hivatkozások helyét. A DokNevek tábla szolgál a dolgozatok nevének tárolására, ennek a táblának az ID oszlopának a segítségével történik a hivatkozások elosztása, hogy mely dokumentumhoz tartoznak.

5. ábra Proof of Concept adatbázis szerkezet (Saját szerkeztés)

A 6-os ábrán látható az elkészült alkalmazás adatbázis szerkezete. A PoC adatbázis szerkezetéhez (5. ábra) képest két új táblát kellett hozzáadni. Ezeket a táblákat amiatt kellett hozzáadni, hogy a második követelményt teljesíteni tudja az alkalmazás. A DokVerziók tábla

tárolja a dokumentumhoz tartozó verziók neveit, és azokat összekapcsolja a dokumentumok nevével. A Hibák tábla pedig összeköti a Hivatkozások táblát a DokVerziók táblával az ID-k segítségével, így rögzítve, hogy melyik verzióban mely hivatkozások hibásak. Ez az adatbázis szerkezet megfelelőnek bizonyult a kódolás során, tehát nem történt rajta további módosítás.

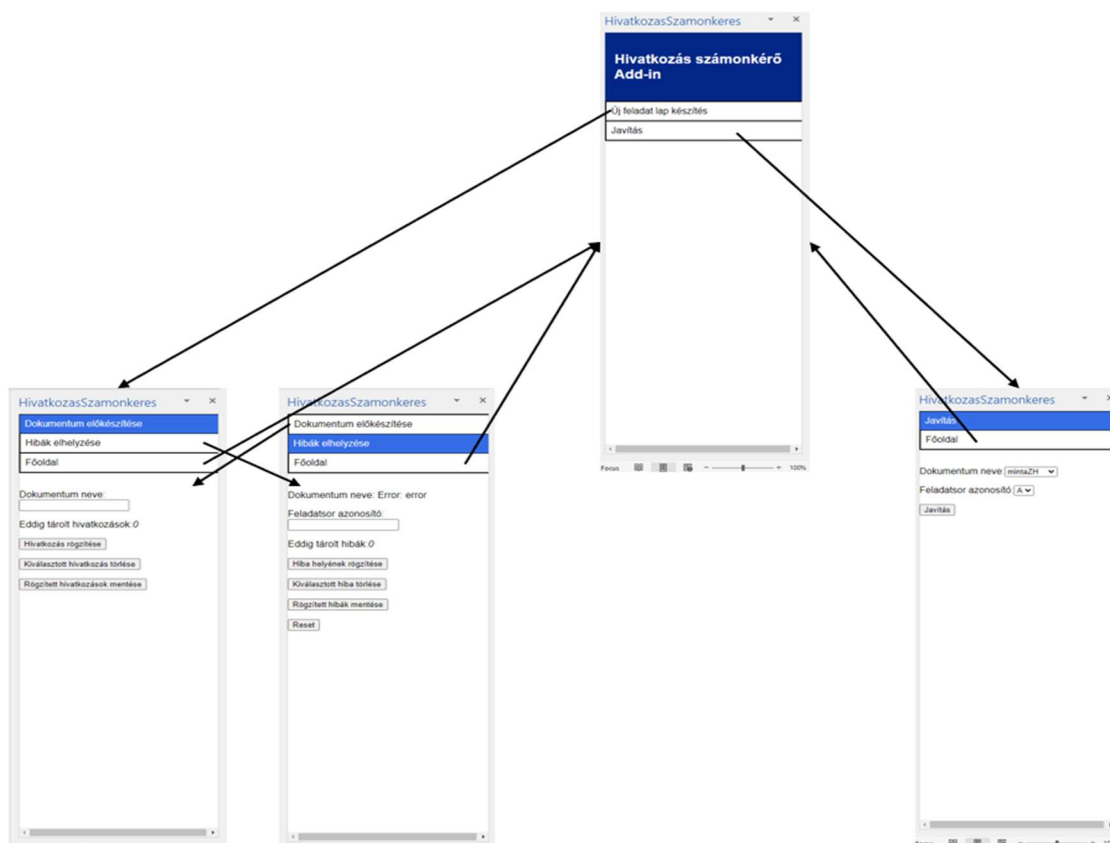
6. ábra Alkalmazás adatbázis szerkezet (Saját szerkeztés)

Harmadik feladatként a web add-in és az adatbázis közötti kapcsolatot kellett kialakítani. Ahogy az a 4-es ábrán látható, erre a feladatra egy php szerver alkalmazást terveztem, amelynek fő feladata a web add-in-től beérkezett adatok felvétele az adatbázis rendszerbe. A php alkalmazással az add-in http requestek segítségével kommunikál, a tervezés során minden request típusra külön php program fájl készült. A requestek JSON szerkezetű szövegek segítségével kommunikálnak, tehát a php programok feladat ezeknek a szövegeknek a feldolgozása, adatbázisba írása vagy lekérdezés, és válasz JSON szövegek készítése. Az adatbázist a php programok az adatbázisra való kapcsolódással képesek módosítani és lekérdezéseket futtatni. Ennek a feladatnak a megtervezésével elkészült a 4. ábrán látható applikáció kapcsolati ábra.

A következő feladat az előbb említett JSON üzenet szerkezetének megtervezése volt. A tervezés során a fő szempont az volt, hogy a kliens applikáció könnyen tudja generálni ezeket a karakter sorokat. Ennek a célnak az elérése érdekében létre kellett hozni egy olyan objektumot a JavaScript alkalmazásban, amiből a JSON.stringify funkció képes könnyen értelmezhető JSON szöveget készíteni. A követelmények során felsorolt funkciók elemzése után megállapítottam, hogy két ilyen objektumra lesz szükség, egyre a hivatkozások helyének mentésére, és egy másira az elhelyezett hibák tárolására. Ezen objektumok szerkezete megegyezik csak a tárolt adatok változnak. Mind kettő három tömböt tartalmaz, amelyek az

hivatkozások helyének mentése esetén tartalmazza a dokumentum nevét, a hivatkozás szövegét és a hozzáadott ContentControl azonosítóját. A hibák mentése objektum pedig tartalmazza a dokumentum nevét, a feladatsor azonosítóját, és a ContentControl azonosítót. A http requestek számának csökkentése érdekében, az objektumokban tárolt adatokat csak az adott folyamat befejezése után küldjük el, így csökkentve a szerver terhelését. Az objektumokban található tömbökben az azonos sorszámmal rendelkező adatok jelölnek egy hivatkozás vagy hibát. Az ötös követelmény (Törlés funkció) is ebben az objektumban történő törléssel valósul meg.

A kommunikációs szerkezet tervezését követően a következő feladat a felhasználói felület (hatodik követelmény) megtervezése volt. Ezt ahogy az elméleti részben említettem html oldalak segítségével lehet megvalósítani. A funkciók elemzése után megállapítottam, hogy szükség lesz egy fő oldalra, valamint minden fő funkciónak létre kell hozni egy külön oldalt, tehát 4 html oldalra van szükség. A főoldalnak tartalmaznia kell egy linket a dokumentum előkészítés funkcióhoz tartozó oldalra, és egy másikat a javítás funkcióhoz tartozó oldalra. Minden funkcióhoz tartozó oldalnak tartalmaznia kell egy a főoldalra vezető linket, valamint a dokumentum előkészítés oldalon kell lennie egy a hibák elhelyezése oldalra vezető linknek. Ezen az oldalon kell egy vissza vezető link a dokumentum előkészítés oldalra. A funkció oldalaknak továbbá tartalmazni kell minden szükséges beviteli mezőt a funkciók ellátásához. A leírtak szemléltetésére szolgál a 7-es ábra, ahol az elkészült html oldalak láthatók, a nyilak pedig a linkek hivatkozásait mutatják. Az oldalaknak egy CSS fájlra kell utalniuk a könnyebb tovább fejlesztés érdekében.

7. ábra Alkalmazás HTML oldal kalpcsolat (Saját szerkeztés)

3.3.3 Implementálás

Az implementálás fázis során a tervezés alatt megtervezett szerkezeteket és funkciókat kellett implementálni, és ezáltal elkészíteni az alkalmazást. Ebben az alfejezetben bemutatásra kerülnek ennek a fázisnak a lépései és részletesen bemutatom a kód azon elemeit, amelyek az alapját képezik az elkészült alkalmazásnak. A kódolás folyamat első lépéseként elkészítettem a megtervezett html oldalak vázát <div> tag-ek segítségével, létrehoztam a tervezés fázisban említett linkeket az oldalakon a hozzájuk tartozó osztály nevekkkel és előkészítettem a beviteli mezők helyét az oldalakon, ezeket a mezőket akkor adtam hozzá az oldalakhoz amikor a hozzájuk tartozó funkciót készítettem el. A html vázak elkészítése után írtam meg a hozzájuk tartozó CSS-t, ahol kialakítottam a linkek kinézetét, valamint az oldalak témáját, hogy azok hasonlítsanak a Microsoft Word kezelő felületének témájához.

A kezelő felületek alapjai elkészítése után készítettem el a kliens oldali applikációkat. A három fő funkció (Dokumentum előkészítés, Hibák elhelyezése, Javítás) külön JavaScript programban készítettem el. A **Dokumentum előkészítés** a dokElo.js program segítségével történik. Ennek az oldalnak a feladata a dokumentumban található hivatkozások helyének rögzítés és továbbítása a php szerver számára. A rögzítés mellet képes a még nem továbbított

adatok törlésére is. A rögzített adatok a továbbítás előtt egy objektumban tarolódnak, amelynek váza a tervezés során készült el. Az adatokat a Microsoft Word API segítségével nyerjük ki a dokumentumokból. Az API használatához követni kell egy sémát különben nem működik.

A 8-es ábrán látható newCitation funkció egy jó példa az imént említett sémára, ezt a szerkezetet alkalmazom minden esetben amikor a dokumentumon változtatás végzek vagy adatot nyerek ki belőle. A newCitation funkció feladat a kijelölt szöveg ContentControl-á alakítása ennek a ContentControl-nak a színezése, szövegének és azonosítójának objektumba másolása, valamint a tárolt hivatkozások számát jelző felület frissítése. A Word API kialakítása miatt async funkcióként kell megírni ezt a funkciót. A newCitation funkción belül található a Word.run funkció, aminek a segítségével végzhetők az API műveletek, az itt indított funkció is async funkció mivel a változtatások során végig meg kell várni a dokumentum frissülését, ezt a feladatot látja el az await context.sync() sor, amely addig nem lépteti tovább a programot ameddig a dokumentum nem frissül és az új adat (context) megérkezik a JavaScript applikáció számára. Az await context.sync() parancsot minden olyan változtatás után meg kell hívni amikor az előző változtatásokkal szeretnénk dolgozni. A példában például szükség van erre a műveletre a hatodik sorban miután elmentjük a kijelöltszöveget a range változóba, majd ezt a változtatást vissza töltjük a dokumentumba. Továbbá szükség van rá a 14. sorban, ami előtt a korábban létrehozott range változó köré létrehozunk a wordCC ContentControllt, ennek a ContentControlnak a vissza töltése után szükséges ismét a await context.sync() parancs, hiszen a következőkben ennek a változónak szeretnénk az adatait kinyerni és az objektumomba írni. Azért van szükség a ContentControl létrehozására, mert a továbbiakban ez alapján találja meg a program a hivatkozásokat. A dokElo.js program ezt a sémát használja a törlés funkciónál is, abban a funkcióban a kiválasztott ContentControllt töröljük a hozzátartozó adatok objektumból történő törlése után.

```

async function newCitation() {
    await Word.run(async (context) => {
        var range = context.document.getSelection();
        context.load(range, 'text');
        await context.sync();

        let wordCC = range.insertContentControl();
        wordCC.font.highlightColor = 'gray';
        wordCC.appearance = 'BoundingBox';

        wordCC.load();

        await context.sync();

        text = wordCC.text;
        ccId = wordCC.id;

        jsonData.DocName[counter] = docName;
        jsonData.Text[counter] = encodeURIComponent(text);
        jsonData.CCid[counter] = ccId;
        $('#tarolt').html(jsonData.CCid.length);
        counter++;
    });
}

```

8. ábra dokElo.js newCitation funkció (Részlet a forráskódból)

Ahogy már említettem a dokElo.js applikáció másik fő feladata az adatok továbbítása a php szerver számára. Ezt a feladatot a 9-es ábrán látható sender funkció látja el. Ez a funkció \$.ajax jQuery metódus segítségével továbbítja http request formájában az adatokat. Ennél a metódusnál az ábrán látható sorok segítségével lehet megadni a request adatait és hogy mi történjen a request sikeres és sikertelen lefutása esetén. A type változóban lehet megadni a request típusát, a projekt során végig post requesteket használok az egyszerűség kedvéért. Az url változóban kell megadni az elérési útvonalat a php szervernek és ehhez a requesthez tartozó php applikációnak. A data változóba kell beírni a küldésre váró szöveget, amit az ábrán a negyedik sorban hozok létre a tervezés során megtervezett objektumba, és ahogy a tervezénél említettem ezt az átalakítás a JSON.Stringify paranccsal egy lépésben el tudom végezni. A következő három változó értéke false a mi esetünkben, ezekkel a változókkal további beállításokat lehet megadni a requestnek, de a program ezeket nem használja fel. A mimeType segítségével adjuk meg a szervernek, hogy milyen típusú adatot küldünk ezzel segítve a feldolgozást. A success változóban pedig készíthetünk egy funkciót ami akkor fut le ha sikeres volt a request elküldése, továbbá az itt található result változó tartalmazza a szervertől érkezett választ, ami a példánk esetében csak egy rövid szöveg, viszont más esetekben egy JSON fájl is lehet. A .fail funkció pedig akkor fut le ha nem sikerült valamilyen okból a request, a példában ebben az esetben egy hiba üzenetet íratunk ki a programmal. Az előbb bemutatott \$.ajax metódust használom az alkalmazás során mindig ha a szerverrel kell kommunikálni. Ezen fő elem használatával elkészült a dokElo.js program. A helyes működését az összeállított JSON szöveg helyességével ellenőriztem, következő feladat az adatbázis szerver elkészítése volt.

```

function sender() {
    $('#deleteDone').html('');

    var json = JSON.stringify(jsonData);

    jsonData.DocName.length = 0;
    jsonData.Text.length = 0;
    jsonData.CCid.length = 0;

    counter = 0;

    $('#saveDone').html(' ');

    $.ajax({
        type: "POST",
        url: "http://localhost:8080/v3/dokelo.php",
        data: json,
        contentType: false,
        cache: false,
        processData: false,
        mimeType: 'multipart/form-data',
        success: function (result) {
            $('#saveDone').html(result);
        },
    }).fail((jqXHR, error) => {
        $('#saveDone').html(new Error(error), " ", new Error(jqXHR));
    });
}

```

9. ábra dokElo.js sender funkció (Részlet a forráskódból)

A fejlesztés során a már említett easyPHP devservert használtam az adatbázis szerver futtatására. A beépített phpMyAdmin felület segítségével létrehoztam a megtervezett adatbázist. Ezután elkészítettem a dokElo.js sender funkciójához (9. ábra) tartozó php programot a dokelo.php-t. Ez applikáció a megkapott JSON szöveg adatait az adatbázisba menti. Ehhez először csatlakoznia kell az adatbázishoz, ezt a feladatot a connect.php program látja el. Ennek a programnak a meghívása után, a megkapott JSON szöveget lokális tömbökbe menti, majd ezen tömbök segítségével elkészíti az INSERT INTO mysql parancsot, amennyiben a dokumentumból még nem érkezett adat, akkor a dokNevek táblához is hozzá adja a szükséges sort, ha sikeresen megtörténik a mentés akkor válaszként visszaadja a mentett sorok számát. Ha hiba történik akkor a hiba üzenet lesz a válasz. Ennek a programnak a megírása után visszatértem a kliens oldali alkalmazáshoz.

A következő kliensoldali alkalmazás a hibaMentes.js. Ennek az alkalmazásnak a felépítése sokban hasonlít a dokElo.js-hoz, ezért ezt nem mutatom be olyan részletesen. Az alkalmazás feladata egy a dokumentumban kiválasztott ContentControl adatainak tárolása majd továbbítása a php szervernek. Itt is van lehetőség a törlésre, valamint a követelmények között említett reset funkciót is tartalmazza. A továbbítás funkcióhoz tartozik a hibamentés.php amely szintén nagyban hasonlít dokelo.php programhoz, ezért ezt sem fogom részletesebben

bemutatni. Ez a php program a Hibák és a DokVerzió táblába menti a kapott adatokat. A reset funkcióhoz is tartozik php program, ami egy lekérdező típusú applikáció, az ilyen típusú php programokat később fogom bemutatni.

A Dokumentum előkészítés és a Hiba mentés funkciók megírása után következett a Javítás funkció elkészítése. Ezt a funkciót a javitas.js fájl tartalmazza. A javítás során egy \$.ajax metódus segítségével lekérdezzük a kiválasztott dokumentumhoz és verziójához tartozó adatokat. Ezt a lekérdezést a visszatoltes2.php program végzi, ez a program a reset funkciónál már említett lekérdező típusú applikációk egyike. Ezek az applikációk egyszerűbb felépítésűek, mint a mentés típusú programok, egy lekérdezéssel lekérdezik az adott dokumentumhoz tartozó összes elemet. A kapott eredményeket egy while ciklus segítségével egy tömbbe írják, majd a json_encode segítségével létrehozzák a JSON szöveget, amit a JavaScript alkalmazásban a result változó fog tartalmazni. A javitas.js alkalmazás esetében ezt a szöveget JSON.parse metódus segítségével egy objektumba másoljuk. Ezt az objektumot a findErrors nevű async funkció használja fel, segítségével meg keresi azokat a ContentControlokat amelyekben nem a helyes szöveg szerepel és mögéjük íratja a helyeset, valamint háttér színezéssel látja el őket. Egy másik funkció ezután át színezi azokat a ContentControlokat amelyek feladatok voltak így lehetőséget adva a tanároknak az osztályzás módjának eldöntésére.

A fejlesztés során a beviteli mezők szövegdobozok voltak, amelyekre semmilyen ellenőrzés nem vonatkozott, ez a fejlesztéshez jó mert egyszerű, azonban a felhasználást nagyon nehezé teszi. Ezért ahol már meglévő értékekből kell választani ott legördülő listát készítettem. Ezekhez a listákhoz a lekérdezések miatt tartoznak hozzájuk php programok is. Ezek a programok lekérdező típusúak azonban válaszként már a legördülő lista html szövegét adják vissza így azokat csak be kell írni a html fájlalba. Ezt a folyamatot jQuery parancsok segítségével oldottam meg. A megmaradt szöveg dobozokra pedig készült egy ellenőrző program mi akkor ad vissza üzenetet, ha a szöveg már szerepel az adatbázisban. Ezen feladatok elvégzése után lezárult a kódolás fázis és tovább léptem a tesztelésre. Az elkészült alkalmazás forráskódja megtalálható a „Matrait/HivatkozasSzamonkeresTamogatas” github repository-ban.

3.3.4 Tesztelés

A kódolás befejezése után kezdődik a tesztelés fázis. Ehhez a projekthez csak rendszer szintű tesztelés lefedő tesztesetek készülte ezek is főleg a három fő funkciót tesztelte és azoknak az együtt működését. Ezeket a teszteseteket az egyes számú melléklet tartalmazza. A tesztelés során apró hibákat találtam, amelyeket azonnal kijavítottam. A javítások után ismét lefuttattam

a megírt teszteseteket, ezen futtatás alatt nem találtam új hibát a teszt környezetben. A teszt környezet ezekben az esetekben megegyeztek a fejlesztői környezettel, azaz ugyan azon a devserveren futott az adatbázis és a php applikációk, mint a fejlesztés során. Integrációs teszt nem történ a dolgozat írásának időpontjáig, azonban ez tervben van az implementálás folyamat lefutása után.

A projekt a dolgozat írásának időpontjában az implementálás fázis előtt áll, a következőkben az implementálásnak a tervezett menetét fogom bemutatni. Az implementálás első lépéseként létre kell hozni egy php alapú biztonságos webszervert. Ezen a szerveren fog futni mind a kliens oldali applikáció, mind a backend programok és az adatbázis. Azért kell php alapúnak lenni mert ezen a nyelven készültek el a backend programok, valamint az adatbázis zökkenőmentek migrálása érdekében ez lenne a legjobb megoldás. A biztonságos megnevezés alatt azt értem, hogy követnie kell a HTTPS szabványt, mivel, ha nem ilyen szerveren van az add-in akkor a Microsoft Word nem engedélyezi hozzáadni az add-in-ek listájához.

A szerver felállítása után migrálni kell az alkalmazásokat. El kell őket helyezni a webszerveren és át kell írni a \$.ajax metódusokban a php fájlok elérését relatíve elérésre, továbbá meg kell vizsgálni hogy módosítani kell e header beállítását a php programoknak. Az adatbázist is migrálni kell, ezt az elkészített SQL kód segítségével könnyen meglehet tenni, viszont, ha a teszt adatokat is szeretnénk átvinni az új szerverre akkor azokra külön SQL parancsot kell írni, az applikáció működő képes a régi adatok nélkül. Az új adatbázis felállítása után át kell írni a connect.php programban az adatbázis elérését, valamint meg kell oldani, hogy a nyitó ablakon található szövegdobozból eljusson a jelszó ebbe kódba. Ezután tesztelni kell, hogy jól működik-e a szerver és hogy meg van-e a kommunikáció a kliens oldal és a backend között. Ezt egy böngészőben lehet tesztelni a Home.html oldal megnyitásával, ahova, ha beírjuk a jelszót és az applikáció tovább lép a HomeAPW.html oldalra akkor meg van a kapcsolat a kliens és a backend között és az adatbázis kapcsolat is fenn áll.

A migrációs folyamat után módosítani kell a manifesztó fájlt. Erről a fájlról eddig nem esett szó bővebben mivel eddig a pillanatig ez a fájl automatikusan módosult a fejlesztő környezet által azonban most kézi módosítást igényel. Ezt az XML fájlt olvassa be a Microsoft Word program, és ennek a segítségével tudja meg az alkalmazás nevét, megjelenését, szükséges engedélyeit, itt lehet megadni a támogató weboldal elérését, de a legfontosabb itt kell megadni az alkalmazást futtató webszerver elérési útját.

A manifesztó fájl módosítása után elérhetővé kell tenni a Microsoft Wordnek a manifesztó fájlt. Erre több megoldás is létezik, ebben a szituációban kettő közül kell választani. Az első opció a rendszer gazdák segítségével történő megosztás. Olyan vállalati környezetben,

mint az egyetem, lehetőség van a Microsoft 365 applikációkért felelős rendszergazdának megadott csoportok Microsoft Office alkalmazásaira ilyen típusú add-in alkalmazást kiosztani. Ebben az esetben a rendszergazdának kell beállítani, hogy a tárgy oktatói elérjék ezt az alkalmazást. Ez a megoldás akkor ideális, ha sok ilyen tanár van, és nekik van egy jól definiált Microsoft csoportja, amiben csak ők vannak benne. Ehhez a megoldáshoz továbbá szükséges a rendszergazda segítsége hiszen csak ő tudja ezt a funkciót használni. Ha ezek a tényezők nem állnak fenn vagy nem pont így álnak fenn, akkor a második opció a megosztott mappa módszer használata. Ennek a módszernek a hátránya, hogy sok munkát igényel. Minden oktató összes gépén külön-külön el kell végezni ezt a beállítási folyamatot. Továbbá kétséges, hogy az iskolai hálózaton kívül hogyan működne ez a megoldás vagy további beavatkozást igényelne.

A megosztott mappa módszer alapja, mint ahogy nevéből is adódik a hálózaton megosztott mappa. Ebben a mappában kell elhelyezni a manifesztó fájlt majd minden gépen egyesével megadni a megosztott mappát, mint megbízható katalógus majd ki kell választani a készített alkalmazást. Ennek a folyamatnak a részletes leírása megtalálható a kettes számú mellékletben. A két opció közül az első lenne az ideálisabb, azzal a módszerrel központosítva lehetne kezelni a plugin elérhetőségét, viszont annak a megoldásnak több buktatója van, mint a másodiknak és mivel mindössze 6 oktátónak van szüksége erre az applikációra egy félévben, ezért a külön-külön beállítás sem annyira nagy munka.

Bármelyik megoldással valósul meg az integrálás, ezután implementációs tesztet kell végezni, amely az én terveim szerint a megírt tesztesetek éleskörnyezetben történő futtatását jelenti. Ezen tesztek sikere lefutása esetén léphetünk tovább a támogatás fázisba.

3.3.5 Támogatás és tovább fejlesztés

A támogatás fázis alatt a fő teendők a használat betanítása az oktatók részére, valamint a felmerülő hibák elhárítása. A betanítás részeként készült egy használati útmutató a tanárok részére, ami megtalálható a hármas számú mellékletben. Ez az útmutató képek segítségével mutatja be, hogy hogyan kell használni az alkalmazást. Ezen kívül, ha van rá igény tarthatunk rövid oktatásokat az oktatók részére. Ha ezek után is merül fel kérdés abban az esetben emailben fordulhatnak hozzám az oktatók. A felmerült hibák jelentését is emailben történhet meg, amiknek a javítását a webes megoldásnak köszönhetően csak a webszerveren kell elvégezni, ezután nem kell újra megosztani a manifesztó fájlt.

Az alkalmazás jövője nagyban függ a jövőbeni tárgy felelős gondolatani és az automatizáláshoz való hozzáállásán. Az alkalmazás jelenlegi állapotában a minimum követelményeket szolgálja ki, egy remek alap lenne a továbbfejlesztéshez, ahhoz azonban, hogy

a tovább fejlesztés sikeres legyen több közreműködésre van szükség a tárgyfelelős és a tantárgyoktatói részéről. A jelenlegi applikáció azért csak az alap követelményeket szolgálja ki mert a fejlesztés folyamat negyedik hónapjában változott a tárgyfelelős, és nem tudtam ilyen rövid időn belül annyit változtatást behozni, amivel olyan alkalmazás szültette volna, ami megfelelt volna az új igényeknek.

Amennyiben tovább fejlesztésre kerül a sor, a projekt sikeressége érdekében agilis életciklus modellt kell alkalmazni. Ahhoz, hogy rövid idő alatt sikeres tovább fejlesztés tudjon történni rendszeres kommunikációnak kell történnie a fejlesztő személy és a tárgyfelelős között. Én a vizsgált agilis modellek közül az extreme programozást javaslom. Ez a modell nem annyira kötött, mint a Scrum (nincsenek napi meetingek sem sprintek), de ennek ellenére megköveteli minden egyes iteráció után a vissza jelzést az ügyféltől.

3.4 Konklúzió

A projekt kezdetekor megállapítottam, hogy a vizsgált dolgozatnak felelet választós tesztként történő megíratása nem tudná a gyakorlati tudást úgy ellenőrizni word dokumentum alapú dolgozat, tehát a javítás automatizálására valamilyen Word dokumentum kezelő applikációt kell fejleszteni. A lehetséges megoldások közül a makrókat rögtön kizártam a biztonsági kockázatuk miatt, a VSTO plugint pedig az alacsonyabb támogatás és terjesztés nehézségei miatt zártam ki. A választásom tehát az Office web add-in fejlesztésére esett, a jó támogatás és a központi webes szerkezete miatt. A Proof of Concept alkalmazás sikeres fejlesztése után bebizonyosodott, hogy a Word add-in technológia képes az általunk kitűzött cél megvalósítására. Az elkészült alkalmazással a méréseim szerint egy perc alatt ki lehet javítani egy dolgozatot, ami az eredeti becsült 5-10 perces értéknél szignifikánsan jobb, akkor is, ha a dolgozat összeállításának a megnövekedett idejét is számoljuk. Ez egy szignifikáns gyorsulás tehát az applikáció elérte a célját.

Az applikáció dolgozat írása alatt nem került használatba a fejlesztés közepén történt tárgyfelelős váltás miatt, ami a követelmények változását okozta. Az új tárgy felelőstől Láng Blankától azt az információt kaptam, hogy szívesen használná a programot a jövőben, ha megtörténnek a szükséges tovább fejlesztések. Ezen a változtatások implementálására a dolgozat leadásának idejéig nem került sor, az új igények felmerülése és a határidő közötti rövid idő miatt.

Az új igények fejlesztése során, a projekt során szerzett tapasztalataim alapján nem elegendő a vízesés modell alkalmazása. A tovább fejlesztés során valamilyen agilis életciklus modellt kell alkalmazni, melyek közül én az extrém programozást javaslom, mivel így a

tárgyfelelős mindig egy működő verzió tesztelheti, hogy az elkészült program megfelel-e minden elvárásának.

Összegzés

A dolgozat során a Szakszeminárium I. tárgy hivatkozások számonkérésének automatizálásával foglalkozott, és feltette a kérdést, hogy ez az automatizálás képes-e olyan hozzáadott értéket teremteni a tárgy oktatói számára, ami szignifikánsan megkönnyíti ennek a dolgozatnak a javítását. Ennek a kérdésnek a megválaszolására készült egy saját fejlesztésű támogató applikáció, amely képes ez és egyéb Microsoft Word alapú dolgozatok javítására. Az applikáció követelményeit a tantárgy akkori tárgyfelelőse közreműködésével állítottam össze.

Bemutatásra került ennek a dolgozatnak felváltási lehetőségei és egyéb lehetséges megoldások az ezen dolgozat írásának kezdetének időpontjában használt dolgozat javításának automatizálására. A felsorolt lehetséges megoldások közül kiválasztásra került a Word Web Add-In megoldás, a választás fő oka ennek a rendszernek a támogatottsága és az én korábbi ismereteim voltak. Ezután bemutatásra került a fejlesztés projektje a vízesésmodell fázisait követve. A követelmények fázissorán felsoroltam és részleteztem a projekt elején megállapított követelményeket, majd a tervezés fázis során kitértem ezen követelmények teljesítéséhez szükséges elemek tervezésére. Az implementáció szakaszban bemutattam a program forráskódjának fő metódusait és azok működését. A tesztelés fázis során bemutattam a program tesztelésének folyamatát és beszéltem az üzembehelyezés lehetséges megoldásainak előnyeiről és hátrányairól. Az utolsó fázisban bemutattam a program tervezett támogatását és az általam elképzett továbbfejlesztési lehetőségeket.

A projekt fázisainak ismertetése után összegeztem a fejlesztés konklúzióját és a vizsgáltam az elért eredményt, amely szerint ennek a dolgozat írásának kezdetén használatban lévő hivatkozások dolgozat javításánál a méréseim szerint körülbelül hétszer gyorsabb javítást lehet elérni. Ezt az eredményt szignifikáns javulásnak tekinthető, tehát a dolgozat elején feltett kérdésre igen a válasz, azaz az automatizálás képes olyan hozzáadott értéket teremteni, amely szignifikánsan megkönnyíti az oktatók munkáját.

Irodalomjegyzék

- Abrahamsson, P., Salo, O., Ronkainen, J., Warsta, J. (2002). Agile software development methods: Review and analysis, *VTT publication 478, Espoo, Finland*.
- Balmori, J., (2015) „Word JavaScript API”. YouTube, 2015. 11. 18.
<https://www.youtube.com/watch?v=EaLVfaj1mW8> Letöltés dátuma: 2021. 10. 16.
- Chandra, V. (2015). Comparison between various software development methodologies. *International Journal of Computer Applications*, 131(9), 7-10. Chi, D. (2000).
- Microsoft office 2000 and security against macro viruses. *Symantec Antivirus Research Center*, <https://www.symantec.com/content/dam/symantec/docs/security-center/white-papers/microsoft-2000-security-against-macro-99-en.pdf>, Tech. Rep.
- Dima, A. M., & Maassen, M. A. (2018). From Waterfall to Agile software: Development models in the IT sector, 2006 to 2018. Impacts on company management. *Journal of International Studies*, 11(2), 315-326.
- Gutfleisch, M., Peiffer, M., Erk, S., & Sasse, M. A. (2021, October). Microsoft Office Macro Warnings: A Design Comedy of Errors with Tragic Security Consequences. In *European Symposium on Usable Security 2021* (pp. 9-22).
- industry4.hu (2021) <http://industry4.hu/hu/fogalomtar/api-application-programming-interfaces>
letöltés dátuma: 2021. 10. 16.
- McConnell, S. (2004). *Code complete*. Pearson Education.
- Microsoft Documentation (2021. 10. 16.) <https://docs.microsoft.com/en-us/>
- Moodle Documentation (2021. 07. 14.) <https://docs.moodle.org/>
- Murillo, G. G., Novoa-Hernández, P., & Rodríguez, R. S. (2021). Technology Acceptance Model and Moodle: A systematic mapping study. *Information Development*, 37(4), 617-632.
- php.net (2021. 10. 17.) <https://www.php.net/manual/en/index.php>

- Pirjan, A. (2015). SOLUTIONS FOR REPURPOSING THE DEFAULT ACTIONS AND STATES OF THE OFFICE CONTROLS THROUGH COMPONENT OBJECT MODEL ADD-INS. *Journal of Information Systems & Operations Management*, 9(1).
- Ranjan, A., Sinha, A., & Battewad, R. (2020). *JavaScript for Modern Web Development: Building a Web Application Using HTML, CSS, and JavaScript*. BPB Publications.
- Raymond, B. (2017. 05. 23.): *Comparing VSTO and Office Web add-ins*, TechGenix. <http://techgenix.com/comparing-vsto-and-office-web-add-ins-video/>
- Sempf, B., - Jausovec, P. (2010): *VSTO For Dummies*. Hoboken, Wiley Publishing
- Stober, T., & Hansmann, U. (2010). *Agile Software Development: Best Practices for Large Software Development Projects*. Berlin, Springer Verlag.
- Szabó Bálint, Ribényi Máté (2018): Az agilis módszertanok megítélése a beosztottak és vezetők szemszögéből. *Vezetéstudomány - Budapest Management Review*, 49 (6). pp. 22-32.
- W3.org (2017), HTML 5.2 is now a W3C Recommendation <https://www.w3.org/blog/news/archives/6696> letöltés dátuma: 2021.10.17.
- W3.org (2021), <https://www.w3.org/standards/webdesign/htmlcss> letöltés dátuma: 2021. 10. 17.

Mellékletek

1. számú melléklet: Tesztelés során futtatott tesztesetek

A teszt célja a dokumentum előkészítés funkciótestje több dokumentum esetén				
Test lépések	Várt eredmény	Eredmény	2. futtatás	
1 Indítsd el a programot és ellenőrizd a szervereket (php, db).	Program elindul szerverek futnak	pass	pass	
2 Írd be az adatbázishoz tartozó jelszót és kattints a belépés gombra.	Beléptünk a szerverbe, elindul a home page.	pass	pass	
3 Kattints az "Új feladat készítés" gombra	Megjelenik a dokElokeszito.html oldal "Létezik már ilyen dokumentum" üzenet a	pass	pass	
4 Adj egy már létező nevet a documentum nevének.	text box mellett.	pass	pass	
5 Adj meg még nem létező nevet.	Üzenet eltűnt.	pass	pass	
6 Rögzíts 7 hivatkozást.	Rögzített hivatkozások, szürke háttérrel és bouding boxban vannak. Eddig tárolt hivatkozások száma: 7	pass	pass	
7 Töröld ki a kettő felesleges hivatkozást.	Törölt hivatkozások formázása megszűnik, számláló 5-öt mutat	pass	pass	
8 Adj hozzá 5 új hivatkozást.	Formázást megtörtént számláló 10-et mutat.	pass	pass	
9 Készíts képernyő képet a tárolt hivatkozásokról.	Képernyő kép kész Hivatkozások rögzítve	pass	pass	
10 Rögzítsd a tárolt hivatkozásokat a gombbal.	Üzenet.	pass	pass	
11 Nézd át az adatbázist.	10 új elem hozzáadva, a helyes szövegekkel, törölt hivatkozás nincs közte.	fail	pass	
12 Mentsd el a dokumentumot.	Documentum elmentve		pass	

Dokumentum előkészítés funkció

A teszt célja a hibák elhelyezése funkció ellenőrzése		Az előtt a teszt előtt el kell végezni a Dokumentum előkészítés tesztet.	
Teszt lépések	Várt eredmény	Eredmény	
1 Indítsd el a programot és ellenőrizd a szervereket (php, db).	Program elindul szerverek futnak	pass	
2 Nyisd meg a dokumentum előkészítése test során készített dokumentumot.	Dokumentum megnyílt formázások még mindig szerepelnek.	pass	
3 Írd be az adatbázishoz tartozó jelszót és kattints a belépés gombra	Beléptünk a szerverbe, elindul a home page	pass	
4 Kattints az "Új feladat készítés" gombra	Megjelenik a dokElkészítő.html oldal	pass	
5 Felül kattints a hibák elhelyezése gombra	Megjelenik a hibamentes.html oldal, 3s később megjelenik a legördülő lista a már létező dokumentumok neveivel.	pass	
6 Válassz ki a megnyitott dokumentum nevét a listából.	Név kiválasztva.	pass	
7 Adj meg egy feladatsor azonosítót	Feladatsor azonosító megadva.	pass	
8 Válassz ki egy megjelölt hivatkozást, ronts el benne valamit és rögzítsd a hiba helyének rögzítése gombbal.	Kiválasztott hivatkozás helytelen és háttér színe sárga lett. Eddig tárolt hibák számláló 1-et mutat.	pass	pass
9 Ismételd meg a nyolcas lépést 4-szer.	5 hivatkozás sárga háttérszínű és helytelen. Eddig tárolt hibák számláló 5-öt mutat.	pass	pass

Hibák elhelyezése funkció

A teszt célja a javítás funkció tesztje		A teszt elvégzése előtt végig kell csinálni a hibák elhelyezése tesztet	
Teszt lépések	Várt eredmény	Eredmény	
1 Nyisd meg a hibák elvégzése során született kész fájlt.	dok megnyitva	pass	
2 A képernyő képek segítségével, javíts ki 3 elhelyezett hivat, és ronts el 1 olyan hivatkozást ami meg van jelölve de nem volt mentve hibásként.	3 hiba kijavítva, 1 hivatkozás elrontva.	pass	
3 Mentsd el a dokumentumot másként.	Dokumentum elmentve.	pass	
4 Indítsd el a programot és ellenőrizd a szervereket (php, db).	Program elindul szerverek futnak	pass	
5 Írd be az adatbázishoz tartozó jelszót és kattints a belépés gombra	Beléptünk a szerverbe, elindul a home page. Megjelenik a javítás oldal, 3 s után megjelenik a dokumentum neveket tartalmazó legördülő lista.	pass	
6 Kattints a Javítás gombra	Dokumentum név kiválasztva, 3 s múlva megjelenik a feladatsor azonosító legördülő lista, annyi eleme, van ahány feladat sort készítettünk.	pass	
7 Válaszd ki a dokumentum nevét.	Feladatsor azonosító kiválasztva.	pass	
8 Válaszd ki a feladatsor azonosítót.	Lezajlott a javítás	pass	
9 Kattints a Javítás gombra			

Javítás funkció

2. számú melléklet: Add-in telepítési útmutató

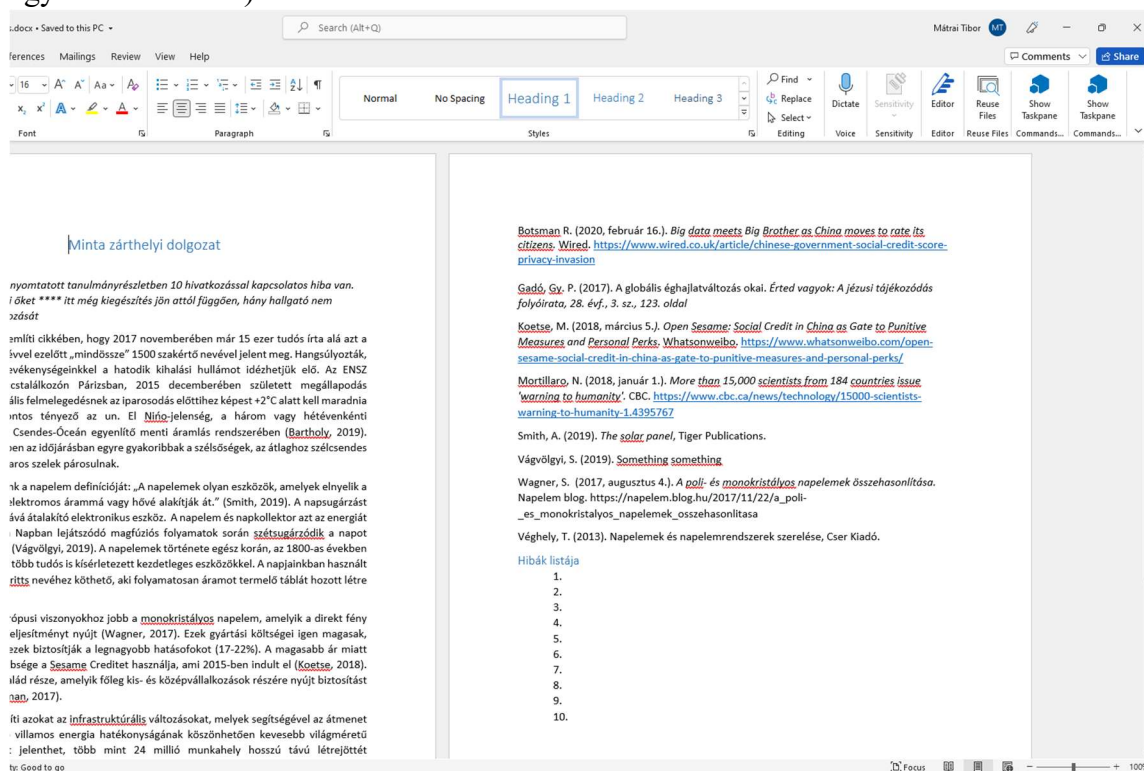
Az útmutató megtalálható a <https://docs.microsoft.com/en-us/office/dev/add-ins/testing/create-a-network-shared-folder-catalog-for-task-pane-and-content-add-ins> linken.

3. Számú melléklet: Használati útmutató

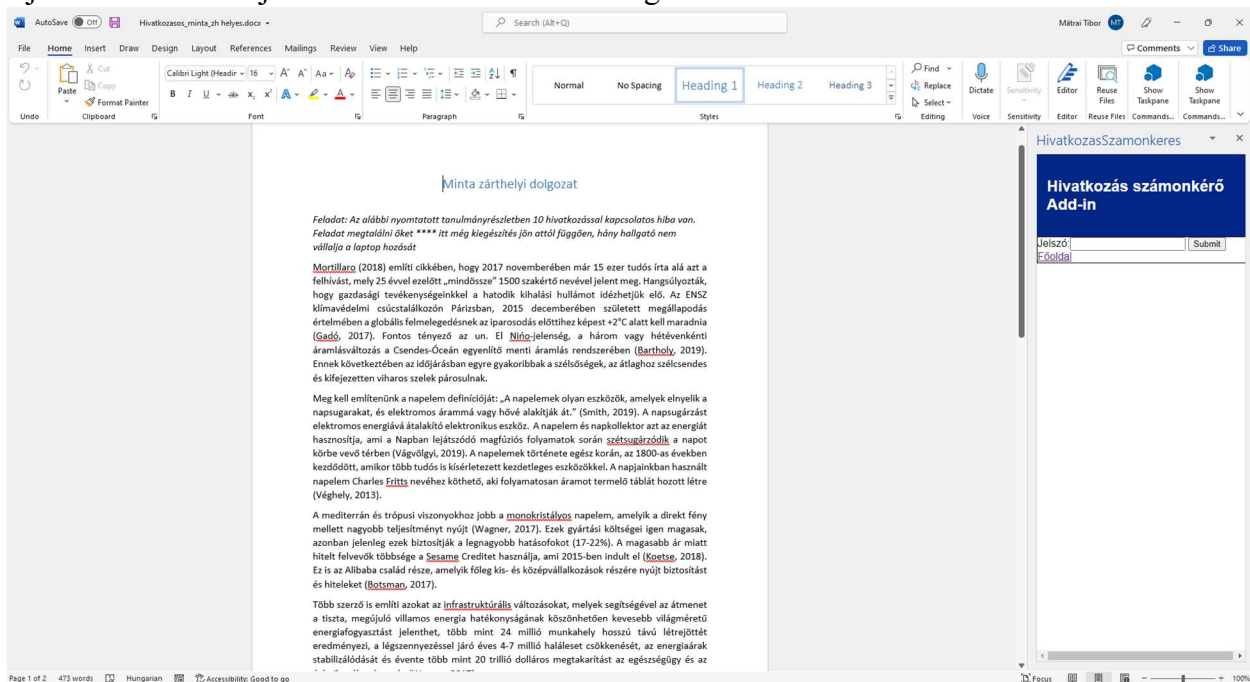
HivatkozásokZH javító alkalmazás Használati útmutató

Az applikáció használata

1. Nyissa meg a ZH alapját képező helyes hivatkozásokat tartalmazó dokumentumot.
2. Kattintson a jobb felső sarokban található Ikonra (Show Taskpane) (önnek csak egynek kell lennie).

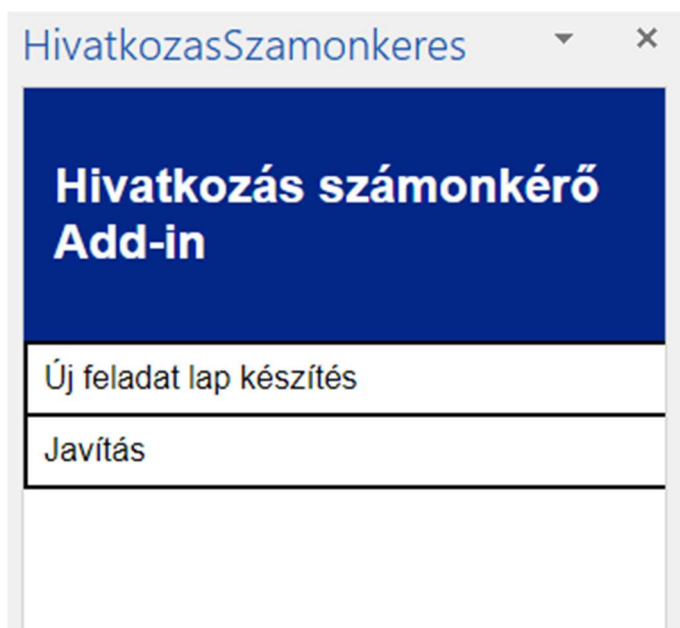

3. Írja be az adatbázis jelszót és kattintson a Submit gombra.

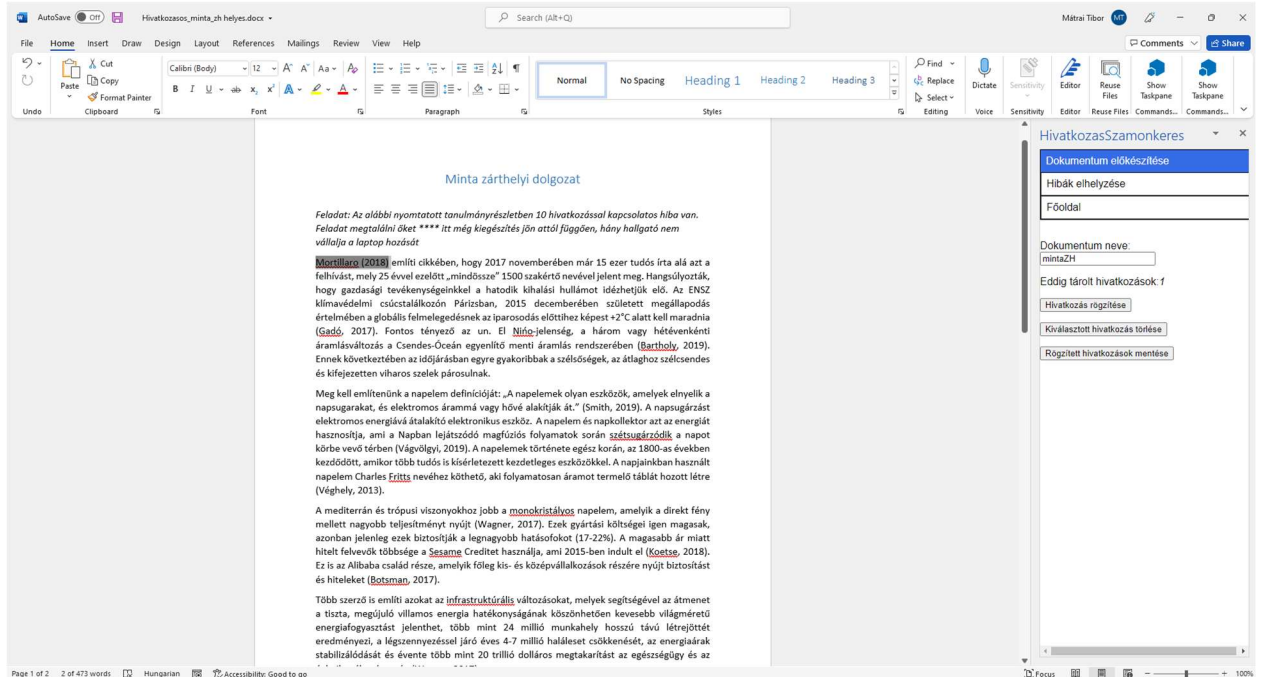
Dokumentum előkészítés

1. Új dokumentum készítéséhez a jelszó oldal után válasza az Új feladat lap készítése opciót.

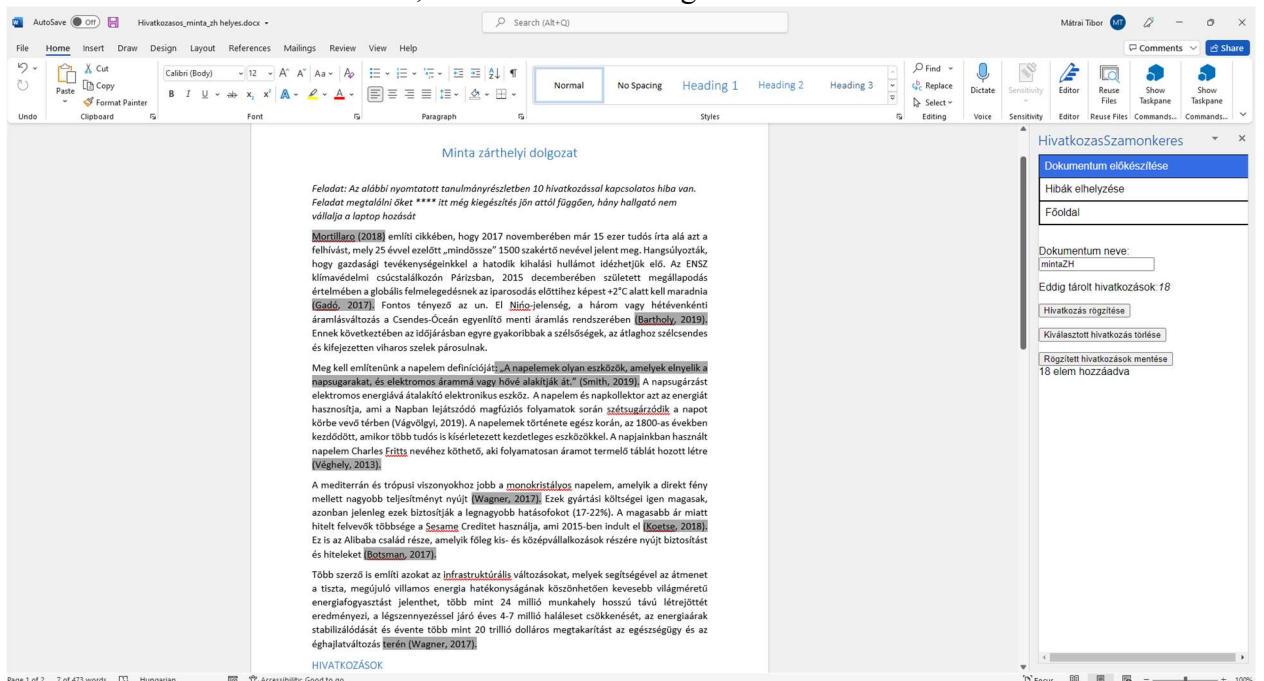

2. Adj meg a dokumentumnak egy egyedi még nem használt nevet.

3. Jelöljön ki egy olyan pozíciót, ahova hibát szeretne rakni, majd kattintson a Hivatkozás rögzítése gombra.

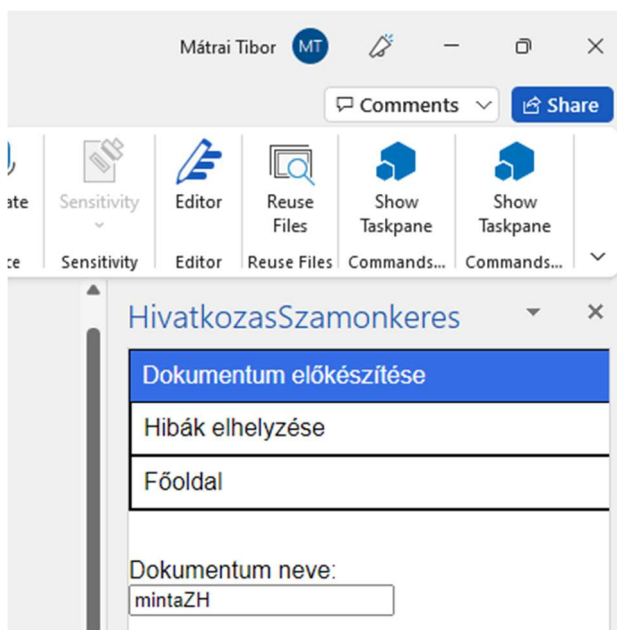
4. Jelölje ki az összes olyan pozíciót, ahol a jövőben hiba lesz. Ha esetleg kijelölne olyat, amit még sem szeretne, kattintson bele abba a hivatkozásba és a Kiválasztott hivatkozás törlése gombbal törölhetted.
5. Ha végzett a jelölésekkel kattintson a Rögzített hivatkozások mentése gombra. Ezután már nem tud hivatkozást törölni, az adatbázisban megmarad.

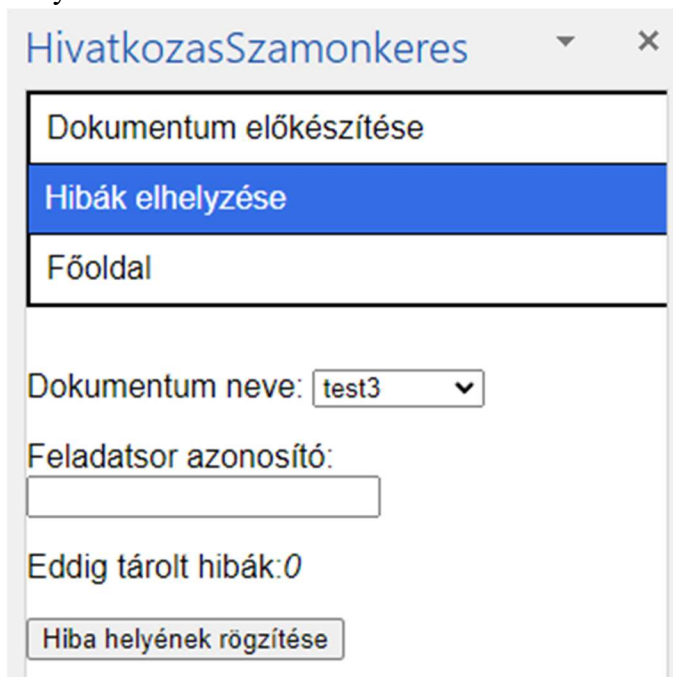
6. Ezután mentse el a dokumentumot, hogy máskor már csak a hibákat kelljen elhelyezni benne.

Hibák elhelyezése

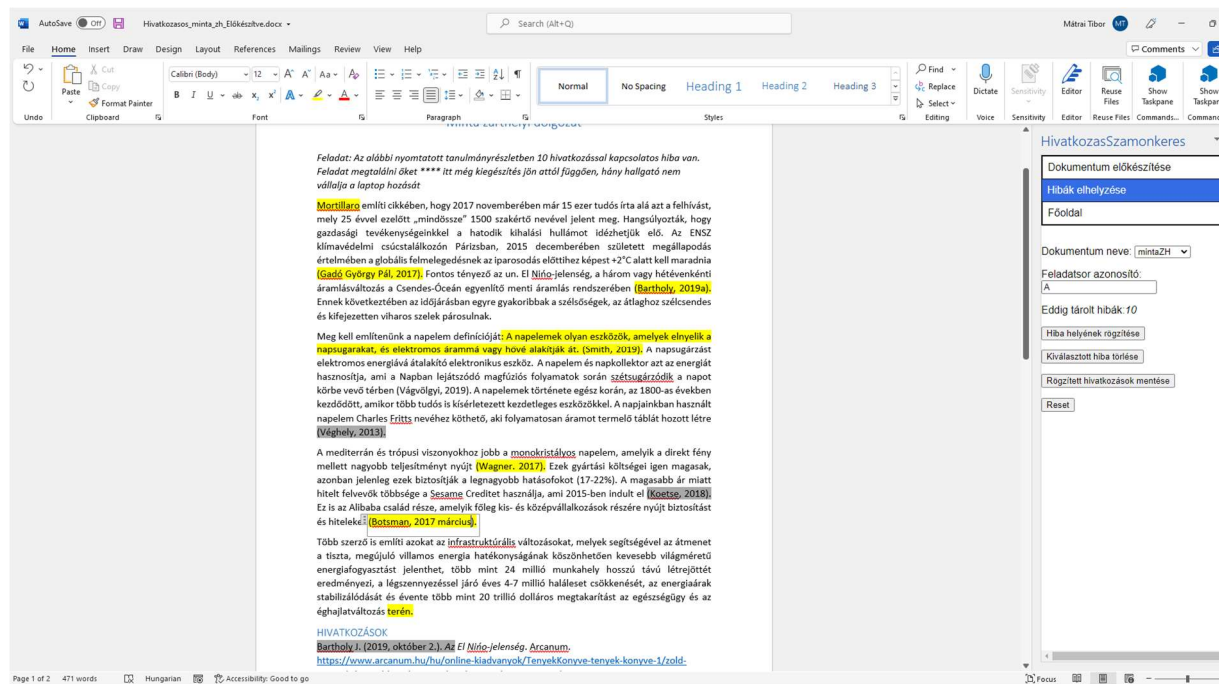
1. A Hibák elhelyezése oldalt a fő oldalról az Új feladat lap készítés gombon keresztül éri el.

2. Nyissa meg az előkészített dokumentumot, válasza ki a dokumentum nevek közül azt, ami meg van nyitva.

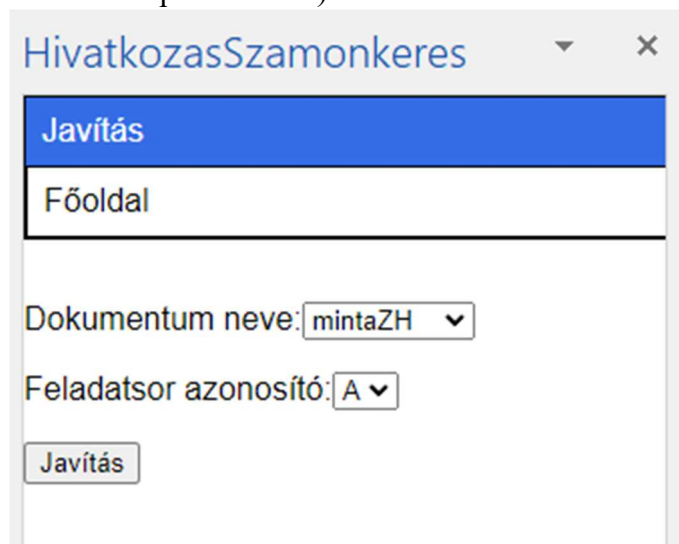
3. Adja neki egy feladatsor azonosítót.
4. Válasszon ki egy megjelölt hivatkozást, rontsa el, majd kattintson a Hiba helyének rögzítése gombra

5. Helyezzen 10 hibát. Itt is lehet törölni, de a szöveget manuálisan kell visszacsinálni.
6. Ha készen van, Kattintson a Rögzített hibák mentése gombra. Ha eltűntek a kijelölések akkor mentse el a dokumentumot, ez már mehet a hallgatóknak.
7. A Reset gomb segítségével visszaállíthatja a dokumentumot az előkészítés utáni állapotba.

Javítás

1. A Javítás oldal a főoldalról érhető el.
2. Válasza ki a dokumentum nevét majd a feladatsor azonosítót (kb 3 másodperc míg meg jelennek a dropdownlistek)

3. Kattintson a Javítás gombra.
4. A javítás eredménye:

- a. **Zöld kiemelés:** Hallgató által helyesen javította a feladatot
- b. **Zöld kiemelés és utána sárga** kiemeléssel eredeti szöveg: Hallgató nem pontosan/rosszul/nem javította.
- c. **Piros kiemelés után sárga** kiemeléssel eredeti szöveg: A hallgató olyat „javított” ami nem volt feladat